

Univerzita Pardubice

Filozofická fakulta

Subkultury jako jev ovlivňující psychosociální vývoj mládeže

Barbora Kučerová

Bakalářská práce

2013

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Barbora Kučerová**
Osobní číslo: **H10266**
Studijní program: **B6107 Humanitní studia**
Studijní obor: **Humanitní studia**
Název tématu: **Subkultury jako jev ovlivňující psychosociální vývoj mládeže**
Zadávací katedra: **Katedra věd o výchově**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

V práci se budu zabývat vybranými dosavadními a nově vzniklými subkulturami v České republice a jejich vlivem na psychosociální vývoj mládeže. Cílem práce bude zjistit, jak jsou žáci vybraných ZŠ a SŠ informováni o dosavadních a nově vzniklých subkulturách, jak se v této problematice orientují a jaký je jejich postoj a případná příslušnost k nim. V teoretické části vymezím konkrétní pojmy, a to pojmy subkultura, druhy subkultur existujících v České republice, subkultury brané jako deviantní, psychosociální vývoj a definici mládeže. V empirické části budu pomocí metody kvantitativního výzkumu, a to technikou dotazníkového šetření, zjišťovat informovanost a názory mladistvých na tuto problematiku. Výzkumným souborem budou žáci vybraných ZŠ a SŠ. Získané výsledky budou vyhodnoceny a dále interpretovány.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

FISCHER, Slavomil, ŠKODA, Jiří. Sociální patologie. Analýza příčin a možnosti ovlivňování závažných sociálně patologických jevů. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2009, 224 s. ISBN 978-80-247-2781-3.

GAVORA, Peter. Úvod do pedagogického výzkumu. Brno: Paido, 2000, 207 s. ISBN 80-85931-79-6.

GEIST, Bohumil. Sociologický slovník. Praha: Victoria Publishing, 1992.

HARTL, Pavel, HARTLOVÁ, Helena. Psychologický slovník. Praha: Portal, 2000, ISBN 80-7178-303-X.

KRCH, František, DRÁBKOVÁ, Hana. Současné změny životního stylu a duševní zdraví české mládeže. Open Society Institute, 1999, 54 s.

VESELÝ, Karel, Vladimír 518. Kmeny: současné městské subkultury. Praha: Bigg Boss & Yinachi, 2011. ISBN 9788090397323.

SMOLÍK, Josef. Subkultury mládeže: Uvedení do problematiky. 1. vyd.

GRADA Publishing, a.s., 2010. ISBN 978-80-247-2907.

MACHÁT, Ivo, SEKOT, Aleš. Analýza sociálních aspektů členů subkultury hooligans. [s.l.] : [s.n.], 2011. s.

NOVOTNÁ, Eliška. Sociologie sociálních skupin. 1. vyd. Praga: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2957-2.

ROUS, Zdeněk, SKÁCELOVÁ, Lenka. Vztah dominantní kultury k subkulturám mládeže. [s.l.] : [s.n.], 2005. s.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Jana Křišťálová

Katedra věd o výchově

Datum zadání bakalářské práce: **28. března 2012**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2013**

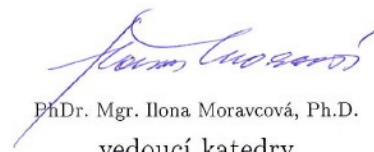

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

děkan

L.S.

PhDr. Mgr. Ilona Moravcová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. října 2012

PROHLÁŠENÍ AUTORA

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 28. 3. 2013

Barbora Kučerová

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji vedoucí práce PhDr. Janě Křišťálové za cenné rady a připomínky a také za projevenou trpělivost, se kterou přistupovala při konzultacích k vedení mé bakalářské práce. Také děkuji Mgr. Kateřině Kaplanové za konzultace a přínosné rady.

Dále děkuji žákům Základní školy Polabiny 3, studentům Střední průmyslové školy elektrotechnické Karla IV. a studentům Střední zdravotnické školy Pardubice za ochotu a upřímnost při mém výzkumu.

V neposlední řadě děkuji své rodině a přátelům za podporu během studia a tvorby této bakalářské práce.

ANOTACE

Tato bakalářská práce je rozdělena na dvě části: teoretickou a praktickou. Teoretická část je zaměřena na problematiku subkultur jako jev ovlivňující psychosociální vývoj mládeže. Formuluje mládež jako takovou, psychosociální vývoj a vývoj identity v období adolescence, kulturu a subkultury mládeže. Popisuje vznik a typy jednotlivých vybraných subkultur vyskytujících se v současné době na území České republiky. Také zmiňuje pozitivní i negativní vliv subkultur na mládež. Přínos praktické části této práce spočívá ve zmapování orientace a příslušnosti mládeže k subkulturám v Pardubicích. Kvantitativní výzkum byl proveden pomocí dotazníkového šetření mezi žáky devátých tříd Základní školy Polabiny 3, studenty Střední průmyslové školy elektrotechnické Karla IV. a studenty Střední zdravotnické školy Pardubice, učňovského oboru Ošetřovatel/ka.

KLÍČOVÁ SLOVA

mládež, psychosociální vývoj, identita, kultura, subkultura, subkultury mládeže, sociální identita

TITLE

Subcultures as a feature influencing the psychosocial development of the youth.

ANNOTATION

This Bachelor Thesis is divided into parts, a theoretical and a practical one. The theoretical part focuses on the problems of subcultures thought as a feature influencing the psychosocial development of the youth. It forms the youth itself, its psychosocial development and the development of the identity in the period of adolescence, it also works with culture and subculture of our youth. My thesis describes the foundation and the types of the given subcultures operating currently in the Czech Republic. It also deals with both the positive and negative influences on the youth. The contribution of the practical part can be seen in mentioning the orientation and belonging of the youth to the subcultures in Pardubice. The quantity research has been done by the questionnaires among the pupils of the Elementary school Polabiny 3, among the students of the Secondary electrotechnical school Karla IV. and among the students of the Secondary school of medicine studies, especially the Nurse branch.

KEYWORDS

youth, psychosocial development, identity, culture, subculture, youth subcultures, social identity.

OBSAH

OBSAH	7
ÚVOD	9
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ	10
1.1 Mládež	10
1.2 Psychosociální vývoj mládeže	11
1.2.1 Vývoj identity v období adolescence	13
1.3 Kultura a subkultura.....	13
1.3.1 Kultura.....	13
1.3.2 Subkultura	14
2 SUBKULTURY MLÁDEŽE	16
2.1 Počátky subkultur.....	16
2.1.1 „Rozhňevaní mladí muži“	17
2.1.2 Teddy Boys	17
2.1.3 Mods.....	18
2.2 Tradiční subkultury vyskytující se v současné době v České republice.....	19
2.2.1 Skinheads	20
2.2.2 Hooligans	21
2.2.3 Punk a Hard core.....	22
2.2.4 Hippies	23
2.2.5 Hip hop, skate a grafitti subkultura	24
2.3 Vybrané nově vzniklé subkultury v České republice.....	26
2.3.1 Queer/LGBT.....	26
2.3.2 Otaku/Cosplay	28
2.3.3 Emo	31
3 VLIV SUBKULTUR NA MLÁDEŽ	33
3.1 Sociální identita.....	33
3.2 Rizikové skupiny a subkultury mládeže	35
3.2.1 Kriminální skupiny.....	37
3.2.2 Drogová subkultura	38
3.2.3 Subkultura rasistická	39
3.2.4 Subkultura pseudonáboženská.....	39
3.2.5 Subkultura spojená se sebepoškočováním.....	39
4 PRAKTICKÁ ČÁST	41

4.1	Úkoly výzkumného šetření.....	41
4.1.1	Výzkumný problém.....	41
4.1.2	Cíl výzkumného šetření.....	41
4.2	Stanovení hypotéz.....	41
4.3	Charakteristika souboru respondentů.....	42
4.4	Předvýzkum.....	43
4.5	Realizace výzkumu.....	44
4.6	Vyhodnocení výzkumu a interpretace dat.....	44
4.6.1	Charakteristika respondentů.....	44
4.6.2	Vyhodnocení otázek.....	45
4.7	Porovnání výsledků šetření s hypotézami.....	55
4.7.1	1. Hypotéza.....	55
4.7.2	2. Hypotéza.....	56
4.7.3	3. Hypotéza.....	57
4.7.4	4. Hypotéza.....	58
4.8	Závěr výzkumu.....	59
	ZÁVĚR.....	62
	Seznam použité literatury:.....	64
	Internetové zdroje:.....	66
	Zákony:.....	66
	Seznam doporučené literatury:.....	66
	Jiné zdroje:.....	67
	Seznam grafů:.....	68
	Seznam tabulek:.....	69
	Seznam příloh:.....	69

ÚVOD

„I'd rather be hated for who i am, than loved for who i am not.“

„Raději bych byl nenáviděn pro to, kdo jsem, než milován za to, kdo nejsem.“

Kurt Cobain

Téma Subkultury jako jev ovlivňující psychosociální vývoj mládeže jsem si vybrala z několika důvodů. Problematika subkultur mě osobně velmi zajímá a je mi blízká. Pojem subkultura je pro veřejnost mnohdy málo známým či nedostatečně nebo zkresleně vnímaným.

Problematika subkultur se jistě nepojí jen s mládeží, ale vzhledem k pedagogické praxi nás zajímá právě existence subkultur mládeže a jejich vlivu na mladé lidi. V práci jsou popsány možné pozitivní a negativní vlivy.

Považuji za důležitou informovanost a schopnost orientace pedagogických pracovníků, sociologů, sociálních pracovníků, psychologů, a v neposlední řadě i rodičů. Ze své zkušenosti vím, že přístup odborníků a rodin k projevům sounáležitosti se subkulturou bývá často spíše negativní a je považován za nedůležitý. Z tohoto často pramení neshody a konflikty, kterým bychom mohli předejít otevřeným přístupem a snahou o pochopení podstaty dané subkultury, jejích hodnot a postojů.

V bakalářské práci definuji pojem mládež, termíny psychosociální vývoj, kultura, subkultura, sociální identita. Blíže popisuji tradiční subkultury mládeže v ČR se zvláštním zřetelem na nově vznikající, méně známé subkultury.

Jednotlivé subkultury mládeže by bylo možné definovat velice rozsáhle pro jejich velký počet. Vzhledem k rozsahu bakalářské práce jsem se rozhodla stručně vymezit skupiny široce zastoupené v České republice. K bližšímu popisu byly vybrány nově vzniklé subkultury queer, otaku/cosplay a emo

Subkultury mládeže jsou často spojovány s rizikovým chováním, jedna kapitola mé práce je proto věnována právě této problematice.

Empirickou část práce představuje kvantitativní výzkum metodou dotazníkového šetření. Jedná se o výzkumné šetření na téma subkultur u mládeže samotné. Za výhodu této výzkumné techniky považuji především anonymitu respondentů a možnost postihnout veliký počet jedinců. Nevýhodou je nízká návratnost. Tento problém řeší zvýšená distribuce dotazníků.

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ

První kapitola stručně charakterizuje základní pojmy, které jsou stěžejní pro bakalářskou práci, což by mělo umožnit snadnější orientaci a vhled do celé problematiky. Jsou definovány tyto koncepty: mládež, psychosociální vývoj, kultura a subkultura.

1.1 Mládež

Definice mládeže je velice široká, pohledy autorů se různí. V současné době neexistuje jednotná definice mládeže. Liší se z pohledu sociologie, psychologie, pedagogiky, práva, kriminologie a dalších příbuzných věd.

Pro tuto práci jsou stěžejní zejména definice mládeže z hlediska psychologie, pedagogiky a sociologie.

Nakonečný uvádí v souvislosti s mládeží pojmy adolescence a pubescence, které představují rozhraní mezi dětstvím a dospělostí. Tyto dva pojmy jsou ekvivalentem výrazu mládež. Termínem adolescence označuje období od začátku 16. do konce 20. roku věku, toto období však může trvat i déle a to až k přechodu k psychické dospělosti. Psychickou dospělostí je biologická a psychologická vyspělost jedince, kdy citový a intelektový vývoj dosáhl svého vrcholu a stabilizace. Podle Nakonečného je pro období adolescence charakteristická subkultura mládeže a dočasná účast na ní, která je často výrazem protestu proti konvenci a potřeby diferencovat se od převažujících společenských standardů a životních stereotypů (Nakonečný, 2011).

Průcha, Walterová a Mareš definují mládež jako sociální skupinu tvořenou lidmi ve věku přibližně 15-25 let, kteří již ve společnosti neplní role dětí, avšak společnost jim ještě nepřiznává role dospělých (Průcha, Walterová, Mareš, 2003).

Dle sociologického pojetí pojem mládež souvisí s určitým historickým obdobím, jeho podobou a proměnami. Ekvivalentem pro pojem mládež je adolescence.

Pojem mládež je velmi často spojován s určitou životní etapou, jako fáze životního cyklu, která se během historického vývoje „vklíní“ mezi dětství a dospělost a prochází jí každý jedinec (Velký sociologický slovník, 1996, s.635).

Důležitá je také definice mládeže z hlediska trestní odpovědnosti. V kriminologické literatuře jsou pod pojmem mládež zahrnuty tři věkové skupiny:

- *děti* (ještě trestně neodpovědné)
- *mladiství* (15-18 let)
- *mladí dospělí* (18 – 21, resp. 24 let)

Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, pod pojmem „mládeže“ rozumí jen dvě skupiny, a to „dětí mladší patnácti let“ a „mladiství“. Dítětem mladším patnácti let se rozumí ten, kdo v době spáchání činu jinak trestného nedovrší patnáctý rok věku. Mladistvým se rozumí ten, kdo v době spáchání provinění dovrší patnáctý rok a nepřekročí osmnáctý rok svého věku (zákon č. 218/2003 Sb. § 2)

Jak bylo již výše zmíněno, je nespočet pojetí a definic mládeže. K tomu také přispívá fakt, že tento pojem je zkoumán již od 18. století a dodnes není striktně definován. Vycházíme-li ze sociálněpsychologického vnímání mládeže, lze pojem mládež spojit s kategoriemi pubescence a adolescence. Cílům práce nejlépe odpovídá definice mládeže jako období dospívání a mládí, tedy adolescence. Bakalářská práce bude nadále vycházet z pojetí profesora Petra Macka, který se přiklání k periodizaci, jež vymezuje adolescenci jako celé období mezi dětstvím a dospělostí.

Macek (2003) člení adolescenci na tři fáze:

- *časnou adolescenci* (10/11-13 let)
- *střední adolescenci* (14-16 let)
- *pozdní adolescenci* (17-20 let)

1.2 Psychosociální vývoj mládeže

Dle Vágnerové psychosociální vývoj zahrnuje proměny způsobu prožívání, osobnostních charakteristik a mezilidských vztahů. Je ve značné míře ovlivněn vnějšími faktory, především sociokulturními. Mezi tyto faktory patří působení rodiny a dalších sociálních skupin a vrstev, do nichž jedinec patří (Vágnerová, 2000).

Psychosociálním vývojem jedince rozumíme vývoj člověka v různých obdobích života, závislý na sociálních vztazích.

Velký psychologický slovník uvádí, že psychosociální vývoj je vývoj člověka týkající se sociálních stránek psychiky, běžného sociálního chování dítěte. Podle Eriksonovy teorie

vymezujeme osobnostní rozvoj jako proces ovlivněný sociálními a kulturními faktory v průběhu celého života (Hartl, Hartlová, 2010, s.547).

Erik Erikson definoval osm hlavních životních stádií. Každé toto období je typické problémem či krizí, kterou je nutno v tomto období vyřešit. Ke každému stádiu Erikson uvádí variantu příznivého vyřešení.

Stadium	Psychosociální krize	Příznivé vyřešení
První rok	<i>Důvěra versus nedůvěra</i>	<i>Důvěra a optimismus</i>
Druhý rok	<i>Autonomie versus pochybnost</i>	<i>Pocit sebekontroly a dostatečnosti</i>
Třetí až pátý rok	<i>Iniciativa versus pocit viny</i>	<i>Účelnost a zaměření, schopnost iniciovat vlastní aktivity</i>
Šestý rok až puberta	<i>Píle a kompetence versus pocity méněcennosti</i>	<i>Zdatnost v intelektuálních, společenských a tělesných dovednostech</i>
Adolescence	<i>Identita versus zmatek</i>	<i>Celistvá představa o sobě jako jedinečné osobnosti</i>
Mladší dospělost	<i>Intimita versus izolace</i>	<i>Schopnost vytvářet blízké a trvalé vztahy, mít závazky v pracovní kariéře</i>
Střední dospělost	<i>Generativita versus zaujetí sebou samým</i>	<i>Zájem o rodinu, společnost a budoucí generace</i>
Pozdní věk	<i>Integrita versus zoufalství</i>	<i>Pocit naplnění a uspokojení vlastním životem, smíření se smrtí</i>

Tabulka 1 - Osm hlavních životních stádií

Erik Erikson popisuje psychosociální vývoj člověka v osmi stádiích. Tématu práce odpovídá páté stádium adolescence, kdy probíhá krize: Identita versus zmatek. V tomto období se utváří ucelená představa o sobě a vlastních morálních hodnotách a normách (Hartl, Hartlová, 2010, s.547).

1.2.1 Vývoj identity v období adolescence

Psychosociální vývoj je nepřetržitý vývoj osobnosti člověka téměř po celou dobu jeho života. V průběhu života se setkáváme s mnoha problémy, se kterými se musíme vypořádat. Období adolescence je pro řešení mnoha problémů zvláště typické. Mladí lidé hledají odpověď na otázku „Kdo jsem a kam patřím?“. Sestavují si žebříček morálních hodnot a norem, což je pro mnoho adolescentů nelehký úkol. V tomto období nabývá velké důležitosti vliv vrstevnických skupin. Část vrstevnických skupin se může identifikovat s nejrůznějšími subkulturami mládeže a podílet se na nich. Vrstevnické skupiny na bázi subkultury mají tedy důležité místo v procesu psychosociálního vývoje mládeže.

Atkinsonová uvádí: „Podobně většina vývojových psychologů se domnívá, že adolescence by měla být obdobím „experimentování s rolmi“, ve kterých mladí lidé mohou prozkoumávat alternativní způsoby chování, zájmy a ideologie. Při pokusu o vytvoření integrovaného sebepojetí může adolescent mnoho přesvědčení, rolí a způsobů chování „vyzkoušet na sobě“, upravit, nebo odložit“ (Atkinsonová, 1995, s.522).

1.3 Kultura a subkultura

Slovo kultura zahrnuje specifický jazyk, filozofii, náboženství, morálku, potřeby, právo, techniku, umění, znalosti, zvyky, ale i módu a spotřební vzorce chování. Kultura je společným souborem těchto znaků pro určitou skupinu lidí, společnost. Subkulturou rozumíme jakousi „kulturu v kultuře“, která se výrazně liší od běžných specifických vzorců většinové kultury a je propojena vlastním souborem kulturních prvků. Následující kapitola mapuje vztah mezi kulturou a subkulturou.

1.3.1 Kultura

Kultura je složitým společenským jevem a procesem, jako taková může být definována různě. Kultura je předmětem zájmu mnoha věd, jako jsou psychologie, pedagogika, sociální psychologie, kulturní antropologie, etnologie, etnografie, sociologie a některé další vědní obory. Vědou, která se zabývá studiem a interpretací kultury, je kulturologie. Definice kultury se výrazně liší co do šíře a úhlu pohledu.

Kultura je termín, vymezovaný v různých rovinách z různých aspektů a východisek, který původně souvisel s oblastí zemědělství. Nový význam tohoto slova je považován za „kulturu ducha“, odtud pak pochází jeho následné užívání jako termínu vymezujícího oblast

lidského vzdělávání. Dnešní koncepce vnímá kulturu jako sféru hodnot přispívajících ke kultivaci člověka a rozvoji společnosti (Velký sociologický slovník, 1996, s.547).

Dle Velkého psychologického slovníku je kultura souhrn informací. Tento souhrn zahrnuje soubory principů, pravidel, mravů a způsobů interakce uvnitř skupiny či společnosti a lidských výtvorů. Je předávána výhradně negeneticky, tedy učením (Hartl, Hartlová, 2010, s.275).

V nejobecnější rovině lze říci, že kulturu tvoří:

- kulturní artefakty
- sociokulturní regulativy
- ideje
- sociální instituce

Kulturními artefakty rozumíme materiální výtvořiny lidské činnosti, sociokulturní regulativy jsou sociální normy a pravidla lidského chování. Ideje představují různé nemateriální cíle, vize, hodnoty a představy lidí. Sociální instituce jsou nadosobní, relativně ustrnulé a koordinované komplexy normativně ustanovených mezilidských vztahů a řešení opakujících se životních problémů. Instituce jsou společností respektovány z důvodu důležitosti udržení existence daného sociálního celku nebo jeho části. Tímto celkem jsou myšlená zřízení, jako je stát, náboženství, školství, manželství, rodina, korupce, prostituce a mnoho dalších (Duffková, Urban, Dubský, 2008).

1.3.2 Subkultura

Skupiny převážně mladých lidí, kteří se svými postoji, vzhledem, životním stylem a hodnotami odlišují od ostatních „normálních a konformních“ lidí. Ne vždy, ale obvykle, jsou svým okolím přijímáni a hodnoceni spíše v negativním světle. Jsou považováni za výstřední, nepřizpůsobivé, revoltující proti všem a všemu a někdy až násilnické a deviantní. Pojmem subkultura je převážně označována komplexní kategorie uvnitř širší kultury. Také je používán ve významu kontrakultura, tedy subkultura negující některé hodnoty kultury majoritní. Důležitým a hlavním znakem subkultury je, že se odlišuje od dominantní kultury. Míra této odlišnosti od majoritní kultury je dána různými faktory, jako jsou například věk, náboženství, národnost, povolání, sociální status, zájmy a další. Přesně definovat subkulturu je z důvodů velkého množství a rozmanitosti přístupů k jejich studiu nemožné. Existuje spousta

definic, které se liší zaměřením na jednotlivé znaky a charakteristiky subkultur. I přesto je nezbytné zde některé definice uvést.

Velký psychologický slovník definuje subkulturu jako kulturu, která se zastávanými hodnotami liší od kultury dominantní, jíž je ale součástí (Hartl, Hartlová, 2010, s.560).

Dle Mareše, Smolíka a Suchánka (2004) je subkultura často definována prostředím, v němž je tolerováno a vykonáváno něco, co je majoritou považováno za deviantní nebo co skutečně, např. podle platných zákonů, deviantní je. Potom obvykle bývá ostatní společností odmítána, odsuzována, stavěna do podřadné pozice a může čelit i nenávistným postojům. Pokud není považována přímo za deviantní, požívá v očích majority alespoň vědomí jinakosti a odlišnosti.

Chris Barker uvádí, že subkultury jsou tvořeny skupinami lidí sdílejícími specifické hodnoty a normy, v nichž se liší od dominantní nebo mainstreamové společnosti a které nabízejí mapy významů, které dělají členům subkultury svět srozumitelný (Baker, 2006).

Mládež si všímá, že subkultura poskytuje prostor pro interakci, sdílení hodnot s podobně většinově „nepřizpůsobivými“ jedinci. Také pocit ochrany před možným odsouzením ze strany ostatních i možnosti kompenzace nenaplněného statusu v rámci většinové společnosti. Subkultura tedy může usnadnit potřebu každého člověka někam patřit a mít zde řádné postavení (Mareš, Smolík, Suchánek, 2004).

2 SUBKULTURY MLÁDEŽE

Subkultury, obyvatelé neviditelného města...

„Města jsou jako vězení, jejich ulice labyrinty, ze kterých se snažíme vymotat. Na cestě za svobodou setkáváme spiklence, se kterými malujeme paralelní mapy našeho světa a sepisujeme nové mytologie, jež nám mají pomoci přežít. Oblékáme se při tom do vlastních uniforem a mluvíme jazykem, kterému rozumíme jen my sami. Schováváme se ve stínech znaků a v místech, kam nemůže kapitál. Pro ostatní jsme buď neviditelní a nebo výtržníci, kteří se odmítají chovat „normálně“. A přitom nechceme nic jiného, než si žít svým vlastním způsobem. Jsme kmeny, které nově obydlují město“ (Vladimir 518, Veselý, 2011, s.8).

V druhé kapitole se zaměřím na popis jednotlivých subkultur, jejich historii, znaky, a v neposlední řadě také styl oblékání. Vzhledem k tomu, že subkultur existuje mnoho a také s přihlédnutím k rozsahu této práce, zaměřím se na popis pouze vybraných subkultur. I přes to, že se kapitola zabývá subkulturami v současné době vyskytujícími se v České republice, považuji za nezbytné nastínit vývoj a historii vybraných důležitých subkultur v globálním měřítku.

2.1 Počátky subkultur

Počátky rozvoje subkultur mládeže datujeme zejména v období po druhé světové válce. Jednotlivé kultury mládeže se vzájemně prolínají, skupiny jsou vzájemně samy sebou inspirovány či se naopak staví do opozice. Subkultury mládeže se utvářely především v Anglii a Spojených státech amerických.

Ve Velké Británii mají své kořeny například tyto subkultury: teddy boys, mods, punks, skinheads, hooligans. Ve Spojených státech amerických vznikly mimo jiné tyto: sprejeři, hip-hopěři, hard core (Smolík, 2010).

Přes dominanci Anglie a USA lze konstatovat, že se subkultury mládeže projevovaly takřka ve všech západoevropských zemích, což mělo za důsledek rozšiřování subkultur do dalších států světa. Subkultury v každé zemi získaly svou specifickou tvář, různě se modifikovaly a vyvíjely.

V České republice nastal zásadní zlom ve vývoji subkultur mládeže v devadesátých letech dvacátého století. V tomto období výrazně přibilo nových možností, jak trávit volný

čas a zvýšila se informovanost. Pro mládež se zahraniční hudba, móda a ideologie stala více dostupnou a mladí se častěji snažili realizovat své „já“ v rámci subkultur mládeže.

2.1.1 „Rozhněvaní mladí muži“

Skupinu lidí označovanou jako „rozhněvaní mladí muži“ bychom mohli označit za první vzniklou subkulturu, nebo skupinu, která částečně naplňuje rysy subkultury.

Smolík označuje „rozhněvané mladé muže“ jako předchůdce subkultury skinheads (Smolík, 2010).

Poprvé byla tato mládež zachycena v literatuře již v padesátých letech. Jednalo se o skupinu anglických dramatiků a prozaiků, například K. Amis, J. Waine, J. Braun, která byla známá právě jako „Rozhněvaní mladí muži“. Představitelé této skupiny přivedli do literatury mladého hrdinu, který rozhořčeně odmítá dosavadní ustálené mravní normy a společenská tabu, považuje je za falešné a pokrytecké. Tato mládež odmítá zařazení se do snobského, konvenčního, stereotypního a zmechanizovaného života. Žijí v chudobě, někdy až na dně společnosti, rezignují na svou kariéru a raději se živí prací rukama. Tato mládež byla dále ovlivněna ekonomickou krizí ve Velké Británii v období padesátých let, která se odrazila v sociální oblasti a jejím důsledkem byla nespokojenost části obyvatelstva (Smolík, 2010).

Generaci mladých „rozhněvaných“ také často utvářely i novinové titulky, které informovaly nejenom o teddy boys, mods, rockers, ale i o Hell's Angels“ (Smolík, 2010).

2.1.2 Teddy Boys

Subkultura teddy boys je některými autory vedena jako jedna z prvních skupin subkultur skinheads. Smolík (2010) uvádí, že na skupinu teddy boys později navázaly subkultury mods a rockers.

Zařazení teddy boys pod subkulturu skinheads je ale poněkud sporné, protože teddy boys a mods stáli v té době ve vzájemné opozici a dalo by se je vnímat spíše jako nepřátelské skupiny.

Pro přehlednost je subkultura teddy boys zařazena v této kapitole.

V období padesátých let, konkrétně v roce 1954 se v Londýně objevuje jedna z prvních britských poválečných subkultur mládeže. Byli první subkulturou, která utvořila vlastní styl. Z Londýna se tato subkultura postupně rozšířila i do dalších míst Británie.

Teddy boys se proti tehdejší generaci vymezovali konzumismem a zájmem o moderní oblečení a hudbu z dovozu. Patrný byl vliv kultury USA, převážně vliv filmů a rockenrollu. Tvořili ji převážně mladí muži původem z dělnické třídy, pro které byly charakteristické násilné projevy chování a důraz na kult mužnosti. Tato generace si zakládala na stylu, který pro ně byl součástí každodenního života, a ne jen sváteční pózou. Typickým oblečením pro ně bylo takzvané edwardovské sako (podle střihu saka Edwarda VII., samotné Teddy je zdobně od Edwarda) většinou tmavé barvy nebo s kostkovaným vzorem ozdobným sametovým límcem a košile bez vzoru, tkaničkové kravaty, úzké kalhoty s vysokým pasem a semišové špičaté boty, ze kterých vykukovaly barevné ponožky. Tento styl dotvářela výrazná patka vytvořená pomocí velkého množství pomády na vlasy (Vedral, 2008, [online]).

Tuto subkulturu zachytil ve svém filmu *Mechanický pomeranč* Stanley Kubrick. Inspiroval se jí u postav Alexe a členů jeho násilnického gangu. Ve filmu je zachyceno, jak teddy boys trávili volný čas, a to vysedáváním v mléčném baru a posloucháním rock'n'rollu z jukeboxu.

Éra Teddy boys směřovala ke konci roku 1958 pod vlivem politických názorů. Pocit ekonomického ohrožení, fašistické názory a následné rasové útoky na imigranty v Notting Hill Gate v západním Londýně vyvrcholily zásahy policie, zatýkání a tresty, což vedlo k úpadku a oslabení zájmu o tuto subkulturu. Subkultura teddy boys se ve Velké Británii znovu objevila koncem 70. let, idolem druhé generace teddy boys byli Elvis Presley a James Dean. Styl této skupiny se inovoval, byl obohacen o výrazné barvy a inspirován glam rockem a populárním televizním seriálem *Coronation Street*. Nesnášenlivost první vlny Teddy boys k imigrantům byla nahrazena vymezováním se proti punku. V této době se stávala subkultura punk velice silnou a pobuřující (Vedral, 2008, [online]).

2.1.3 Mods

Na konci 50. let narůstala popularita hudby moderního jazzu, jehož fanoušci se chtěli vymezit vůči posluchačům jazzu tradičního. Tito příznivci moderního jazzu sami sebe nazývali modernisty, tedy "mods". Pro jejich vzhled byly typické na míru šité obleky italského střihu, skútry značek Vespa a Lambretta. Svě skútry si tradičně zdobili množstvím zpětných zrcátek (Vedral, 2008, [online]).

Pro hudební scénu mods byla typická černá hudba, která se do Británie dostávala s jamajskými imigranty nebo byla produkována americkými vydavatelskými.

Subkultura mods je výstižně popsána textem písně My Generation od skupiny The Who. Tato hudební kapela byla modernisty mimořádně oblíbena. Manažer této skupiny Pete Meaden definoval modismus jako: “Aforismus čistého žití za složitých podmínek” (Smolík, 2010).

Základní myšlenkou subkultury byl kompromis mezi odstříhnutí se od rodičů a vyjádření vlastní samostatnosti a zároveň tradičních hodnot rodičů. Oblíbené byly taneční večírky, se kterými také rostla obliba amfetaminů. Amfetaminy jsou stimulační drogy, působící na centrální nervovou soustavu (Ganeri, 2001).

Mods měli svůj typický způsob tance, který připomínal pozdější break dance. Subkultura se svými hodnotami a stylem života vymezovala vůči zneprátené skupině rockers.

Rockers byli vyznavači rock'n'rolové hudby a hlučných motorek. Byli symbolem venkova, oproti mods, kteří symbolizovali město. Subkultura mods byla zachycena mj. v muzikálovém dramatu Quadrophenia z roku 1979.

2.2 Tradiční subkultury vyskytující se v současné době v České republice

Punk, Skinheads, Hooligans, Tattoo, Hippie, Ska, Skate, Graffiti, Hip hop, Emo, Motorkáři, Tuning, Heatheds, Goths, MMORPG, Hardcore, Otaku/Display, Hackeři, Sneakers, Freetekno, Hippies, Yippies, Yuppies, Neohippies, Cirkus, Virtual, Black, Queer, Straight Edge, Hipsteři a spousta dalších.. To jsou subkultury, které existují na území České republiky.

Tento výčet je jen nástinem a zdaleka neobsahuje všechny kulturní minority, se kterými se můžeme setkat. Vývoj subkultur je možné přirovnat k živoucímu organismu, který se neustále mění vlivem prostředí, roste a přetváří se.

Zmíněné subkultury jsou skupiny lidí, kteří si chtějí žít svým vlastním způsobem, kteří odmítají „normální“ chování většinové společnosti. Poslouchají stejnou hudbu, stejně se oblékají, mají stejné cíle. Dělají věci, které mají rádi a nedělají je sami a právě to je hlavním kouzlem těchto partiček a skupin.

V následujících kapitolách je stručně popsán vývoj, hlavní myšlenky, vzhled, hudební styly a jiná specifika tradičních subkultur.

2.2.1 Skinheads

„Subkultura skinheads patří posledních dvacet let k těm mediálně nejvýraznějším a také nejkontroverznějším. I když se informovanost o její podobě pomalu zlepšuje, pořád panují o jejich kořenech mýty, jež se nezakládají na pravdě. Ten nejrozšířenější je bezesporu představa, že každý skinhead je rasista nebo neonacista“ (Trachta in Vladimír 518, Veselý, 2011, s.117).

Subkultura skinheads se zrodila ve Velké Británii ve druhé polovině šedesátých let dvacátého století. Vznikla spojením britské pracující mládeže, která si říkala hardmods s mladými jamajskými přistěhovalci nazývanými rudeboys. Hardmods byli výše popsaní modi, kteří již měli dost inklinování k hippies a tanečních drog, semkli se kolem původních hodnot, přitvrdili jak ve stylu oblékání, tak v identifikování se s dělnickou třídou. To, co hledali, našli v přístavních hospodách a tančírnách. *„Tam se hardmods potkávali s imigranty z Jamajky, kteří nezávisle na nich vyznávali podobné hodnoty. Říkali si rudeboys – drzí chlapi. Provozovali drobnou pouliční kriminalitu, milovali jamajské ska, ale i americký jazz a soul a po vzoru gangsterských filmů také dobře padnoucí obleky ostrého střihu doplněné úzkou kravatou a kloboukem zvaným pork pie“ (Vedral, 2008, [online]).*

Tak vznikla nová subkultura, která si od hardmods převzala oblibu pro oblečení Ben Sherman, džíny Levis, úzké kšandy a pevné boty Dr. Martens, po vzoru rudeboys si zkrátili kalhoty, začali nosit pork pie klobouky a nakrátko ostříhali vlasy. Milovali černou hudbu zastoupenou ska, reggae, rocksteady a soulem a jejich vznik je vlastně ukázkovým příkladem multikulturalismu.

Život skinheads vyplňovalo kromě divokých večírků v tančírnách také násilí, ať už fotbalové, či pouliční. Skinheadi bojovali jak proti jiným subkulturám (rockers), tak i mezi sebou. Často napadali homosexuály, studenty, hippies, přistěhovalce z Pákistánu, apod. Ale to samozřejmě nebyl případ všech.

Zatímco pro hippies znamená rok 1969 léto lásky, mezi skinheads je dodnes duch tohoto roku idealizován coby hédonistická doba nezmítaná politizací subkultury. (Vedral, 2008, [online]).

V sedmdesátých letech zájem o původní image skinheads působením několika vlivů upadal a jeho oživení přišlo se vznikem punku a 2-tone, jehož poselství bylo jasné – spojení hudebních tradic černých a bílých. Reggae a punku. V kontaktu se skinheady se vyvíjel také

punk, jehož tématy byl fotbal, nezaměstnanost, alkohol, sex, život na ulici, apod. Dostal přívlastek Oi! podle tradičního pokřiku.

V této době však byla Velká Británie zmítána obrovskou nezaměstnaností a úpadkem hodnot. To samozřejmě souviselo se vzestupem extremistických politických stran a iniciativ, pro něž byla bouřící se dělnická mládež vhodná k oslovení. Část skinheads tedy převzalo rasistickou rétoriku Národní Fronty a Britského hnutí. Takto se tedy začali objevovat první rasisté či nacisté se skinheadskou image. V samotné subkultuře samozřejmě vznikl rozkol a vznikaly různé pro i proti rasistické iniciativy. Koncerty byly provázeny obrovskými násilnostmi. V následujících letech se subkultura rozpadla na politicky odlišné skupiny. Skinheadi vyznávající tradiční podobu subkultury začali označovat rasistické holohlavce jako boneheads (tupci), v New Yorku se v osmdesátých letech zrodila myšlenka S.H.A.R.P. (Skinheads Against Racial Prejudice = Skinheadi proti rasovým předsudkům), o několik let později vznikli R.A.S.H. (Red and Anarchist Skinheads = Rudí a anarchističtí skinheadi). Poslední dvě jmenované iniciativy se proti rasismu vymezovaly a vymezují i za cenu fyzické konfrontace (Vedral, 2008, [online]).

Zároveň velká část skinheads odmítla jakoukoliv politizaci a bez ohledu na stereotypní mediální obraz dál vyznává „tradiční hodnoty“, poslouchá stále stejnou hudbu a nosí stejné oblečení jako na konci šedesátých let. I pro tuto nechuť se obhajovat zůstávají skinheads dodnes jednou z nejzajímavějších a nejméně proniknutelných subkultur (Vedral, 2008, [online]).

2.2.2 Hooligans

Subkultura hooligans je často spojována s jinými skupinami, zejména s odnožemi skinheads. Někteří fotbaloví chuligáni se dílčím způsobem podílejí na politickém extremismu, a proto bývají společností přiřazováni k ultrapravicovým skinheads. Toto mylné dogma bývá podpořeno podobným vzhledem příslušníků těchto skupin.

Přibližně od šedesátých let dvacátého století, kdy tato subkultura v Anglii vznikala, přibývalo nejrůznějších excesů v souvislosti s fotbalem. Na místo hry samotné a jejích výsledků se do popředí mediálního, společenského a politického zájmu dostávaly negativní projevy některých návštěvníků fotbalových utkání. Hooligans se projevují výtržnostmi, vandalismem, rvačkami, agresí vůči rozhodčím a také mezi násilnickými skupinami navzájem. Postupně tyto projevy velice zintenzivněly a spojily se také s projevy xenofobie,

rasismu, antisemitismu a nacionálního šovinismu. Velká část zmíněných aktivit je organizována skupinami s vnitřní hierarchií (Mareš, Smolík, Suchánek, 2004).

Subkultura hooligans se z Velké Británie rozšířila i do dalších zemí světa. I dnes jsou hooligans v Anglii velmi početní. Fenomén diváckého násilí je rozšířen v mnoha zemích. Z našeho nedalekého okolí je vhodné uvést Polsko, kde je organizovanost a agresivita chuligánských gangů velmi vysoká. V České republice existuje několik gangů spojených s fotbalovými kluby. Některé tyto gangy jsou vzájemně znepřátelené a dochází mezi nimi k častým potyčkám.

2.2.3 Punk a Hard core

Punková subkultura vznikala v Anglii v sedmdesátých letech stejně jako mnoho dalších mládežnických subkultur.

Autor Komárek spojuje historické kořeny punku s Charlesem Baudelairem, anarchistickými básníky, rozervanými romantiky, dekadenty a dadaisty (Komárek in Smolík, 2010).

Termín punk má několik významů. Je to anglický slangový výraz označující nepotřebný materiál, veteš, krámy, je to také označení pro darebáky či kriminálníky. V americkém slangu označuje slovo punk příslušníky gangu, který ztělesňuje to, co většinová morálka odsuzuje. Tímto jsou myšleny: násilnosti, vulgarity a provokativní chování. Ve vězeňské terminologii je punk mladík, který je nucen k homosexuálnímu uspokojování spoluvězňů. Přenesený význam tohoto slova je však především spojen s punk rockem jako hudebním stylem a je také označením pro fanouška této subkultury (Smolík, 2010).

Subkultura punk je podobně jako subkultura skinheads projevem snahy městské dělnické a studentské mládeže o autenticitu a přirozenost ve svém cítění a projevu. Tato snaha bývá zjevná nejen jako hudební vyjádření myšlenek, pocitů a problémů, ale i jako alternativa vůči mainstreamové kultuře (Smolík, 2010).

V minulosti se punková subkultura přetvářela a její typické projevy se měnily z hlediska jednotlivých období vývoje punku.

Dnešní českou punk kulturu bychom mohli definovat touto citací zpěváka české punkové kapely N.V.Ú.:

„Od svých počátků v socialistickém Československu se punk do dnešních dnů rozrostl v bohatou scénu se spoustou podžánrů i názorových platforem. V jádru všech je touha dělat si

věci po svém a nesmířit se s tím, jak funguje současný svět“ (Málek in Vladimír 518, Veselý, 2011, s.57).

Subkultura punk se vyznačuje specifickou punkovou módou, typická jsou roztrhaná trika, upravená saka či kožené bundy, spínací špendlíky, cvočky, vyráběné nášivky i placky, okované opasky s pyramidami, řetězy, okované boty či tenisky stylu Converse. Pro punkery je charakteristický nezvyklý účes „číro“ často výrazných barev. Specifická je také myšlenka Do it yourself (=udělej si sám), která vybízí ke kreativě, ať již na poli módy, či jiných aktivit.

K punku neodmyslitelně patří také pogo. Pogo lze definovat jako chaotický neuspořádaný pohyb a poskakování, je to specifický divoký tanec punkerů (Smolík, 2010).

Na bázi punku se vytvořili i novější hudebně-subkulturní styly jako hardcore či grunge. Později se z něj vyvinul také subkulturní proud straight edge.

Hardcore se formuje v USA jako odpověď na komercializaci punkové scény. Zatímco punkerům stačilo provokovat, američtí hardcoráři chtěli vidět výsledky svého vzdoru. Hudební styl hardcore je typický tvrdými melodiemi a politicky a společensky angažovanými texty. Ústředními myšlenkami hardcoru jsou: aktivní odmítání konzumu ve smyslu angažované politiky za násilí, dodržování lidských práv, ochrany zvířat a přírody obecně (Smolík, 2010)

Hudební a životní styl grunge je také na punk navazující scéna. Nejznámější kapelou reprezentující tento styl je skupina Nirvana. Za zmínku stojí další navazující styl, jímž je crustpunk, který vznikl spojením punku a d-beatu a vyznačuje se častými politicky angažovanými texty.

Z punku vychází také subkulturní proud straight edge, který odmítá alkohol, drogy a veškeré návykové látky, ale také sexismus a promiskuitu. Někteří příznivci tohoto proudu vyzdvihují i důležitost vegetariánství či veganství. Straight edge je reakcí na punkový nezřízený „zhýralý“ styl života.

2.2.4 Hippies

Subkultura hippies je proudem navazujícím na odkaz beat generation. Toto hnutí vzniklo v šedesátých letech v USA. Jeho hlavním politickým tématem bylo odmítání války ve Vietnamu, odmítání rasismu a imperialismu, propagace myšlenky míru, lásky a nenásilí. Zatímco beatnická generace se nechávala inspirovat jazzem, hippies naslouchali rock'n'rollu.

Beat generation sní o útěku před světem a snaží se zůstat v ústraní, hippie naopak chtějí „pevně se usadit mezi svými“ (Charvát, 2008).

Přenesený význam slova hip, který původně znamená chytrý, je: někdo, kdo je naplněn láskou k lidem a životu, který přináší radost a duševní pohodu. Hip je ten kdo má „barevnou fantazii“ (Smolík, 2010).

Subkultura hippies propagovala spontánnost, volnost, mír, krásu, lásku a také drogy a pohlavní promiskuitu. Vrcholem éry hippies se stal legendární festival Woodstock v roce 1969. Neodmyslitelně jsou dodnes spojeni s touto subkulturou někteří umělci a hudebníci jako Janis Joplin, Jimmy Hendrix, kapela The Doors, The Who, Joe Rocker a další.

Mnoho symbolů světa hippies zůstalo přítomno už natrvalo. Nejznámější je symbol míru od britského grafika Geralda Holtona, který byl spojen s kampaní za jaderné odzbrojení. Tento znak je dodnes masově užíván na celém světě jako symbol míru (Smolík, 2010).

Nelze tvrdit, že hippies, jako původní subkultura již neexistuje. V současném světě existují komuny, které na odkaz hippies navazují. Tuto novodobou subkulturu bychom mohli označit jako nehippies. V současné době má neformální hnutí nehippies v Česku asi pět set členů. Tato subkultura se sdružuje v komunitách rodinného typu a jejich životní styl je odrazem původní filozofie hippies (Vladimír 518, Veselý, 2011).

2.2.5 Hip hop, skate a graffiti subkultura

Tyto subkultury jsou subkulturami samostatnými, ale úzce spolu souvisí, doplňují se a prolínají a jdou ruku v ruce. Z toho důvodu jsou společně zařazeny do jedné kapitoly.

Hip hop je umělecké hnutí mládeže, které vzniklo v newyorském Bronxu začátkem sedmdesátých let minulého století. Styl hiphoperů je vyjádřený formou stylizovaného oblečení, jazyka a gest, které vycházejí z městských pouličních kultur, často afroamerického původu. Hip hop je reakcí na společenské odcizení, zkušeností s nezaměstnaností, policejní diskriminací či společenskou a ekonomickou izolací. Hip hop můžeme chápat jako hudební vyjádření způsobu, jak přežít těžké podmínky a najít něco, co přináší radost a potěšení (Kolářová (ed.), 2011).

Z USA se průběhem času hip hopová hudba a styl rozšířil po celém světě. Česká republika není výjimkou, hip hopová scéna se zde formuje od počátku devadesátých let. Česká hiphopová subkultura sdružuje rapery, hudebníky, graffiti writery, b-boys a DJs.

K většímu rozvoji hip hopové scény dochází s rozmachem hudebních klubů kolem kterých se hip hop komunita sdružuje (Vladimir 518, Veselý, 2011).

S hip hopovou scénou je spjata hudební produkce typu rap či beatbox. Dále jsou s ním spojeny taneční projevy zvané break dance a street dance.

Pro hip hop je charakteristické volné sportovní oblečení, sportovní obuv, čepice s výraznými rovnými kšilty, zlaté řetězy a tmavé brýle. Hip hop je propojen se skateboardingem či snowboardingem. Jezdci na skateboardu se sdružují do skupin, které naplňují znaky subkultury, a tudíž tvoří samostatnou subkulturu. Určit přesnou dobu vzniku skateové subkultury je z dnešního pohledu již téměř nemožné, tato skupina se utvářela postupně a vyvinula se ve Spojených státech amerických ze skupiny surfařů. Počátky vývoje skate kultury jsou výstižně zachyceny ve filmu Legendy z Dogtownu. Skateová móda a životní styl je v České republice u mládeže velice oblíben.

Graffiti, nesrozumitelné nápisy, barevné plochy a extravagantní malby na zdech městských budov, pro které je typické provedení sprejem a jejich spojitost s jistým nebezpečím a vzrušením.

Graffiti kultura se vyvíjela v šedesátých letech dvacátého století na mnoha místech USA. Nejpočetnější komunita sprejerů se vyvinula v New Yorku. New York se v této době potýkal s těžkou sociální a ekonomickou krizí, narůstala zde kriminalita, rozrůstaly se chudinská ghetta a pouliční gangy. Právě v chudinských čtvrtích se graffiti uchytilo, jeho tvůrci byli převážně teenageři afroamerického a hispánského původu. Později se graffiti přirozenou cestou spojilo s hiphopovou kulturou a tyto dvě subkultury se společně rozšířily po celém světě (Smolík, 2010).

Pro graffiti scénu je také typická společenská diskuze o tom, zda graffiti je či není umění. Z hlediska české legislativy bychom mohli rozdělit graffiti na legální a ilegální. Ilegální graffiti zahrnuje veškerou tvorbu na cizím majetku bez předchozí dohody a souhlasu majitele. Objevuje se na zdech domů, vybavení města i veřejné dopravě. Legální tvorba zahrnuje graffiti vyvedené na smluvených legálních plochách.

Bezpečnostními složkami je graffiti kultura spojována s vandalismem. Graffiti je hodnoceno jako přestupek, nepřekročila-li způsobená škoda hodnotu 2000 korun, anebo jako poškozování cizí věci podle trestního zákona. Pachatel trestného činu může být odsouzen na odnětí svobody do výše jednoho roku (zákon č. 200/1990 Sb. § 50, odstavec 1 a)).

2.3 Vybrané nově vzniklé subkultury v České republice

Vývojem doby se celá společnost transformuje a stejně tak je tomu i se subkulturami.

Některé se k nám do České republiky dostaly již za doby totalitního režimu, jiné po roce 1989. Některé subkultury se u nás objevují nově, získávají si své příznivce a utváří si své společenství teprve krátce. Jsou tu také ty subkultury, které v České republice existují již déle, ale změnou a pokrokem doby se jejich hodnoty, názory, styl a další typické projevy transformují, inovují.

Příkladem subkultur, které jsou v České republice teprve ve svých počátcích, jsou následující uvedené skupiny, které jsou zde velice stručně popsány. MMORPG, což je subkultura hráčů počítačových her. Tito hráči velkou část svého času věnují hraní takzvaných on-line her. To jsou hry sdílené s ostatními hráči po internetové síti. Jejich sociální kontakty tedy probíhají velice často na úrovni života ve hře a to včetně navazování přátelských či partnerských vztahů, výjimkou není ani kontakt s rodinnými příslušníky prostřednictvím počítačové hry (Vladimir 518, Veselý, 2011).

Virtual je označením jiné subkultury hráčů, scházejících se ve virtuálním světě. Pravidla tohoto světa vycházejí z běžného života. Je zde potřeba jídla, spánku, peněz a dalších nezbytných potřeb. Možnosti ve hře jsou opravdu široké, hráči se věnují sportu, studiu či vysněné práci (Vladimir 518, Veselý, 2011).

Další subkulturou, která nemá v české republice příliš dlouhou tradici je Tuning, skupina lidí, kteří žijí vylepšováním a úpravami svých aut.

Velice zajímavou skupinou jsou takzvaní Hipsteři jejichž styl života je založen na negaci a popírání. Už samotný název této subkultury mezi sebou používají spíše jako urážku. Svou komunitu neradi pojmenovávají, jejich hodnotou je touha po jedinečnosti a dovednosti vybočit z řady, být jiný než většina. Toto se odráží ve specifickém hudebním stylu a stylu oblékání hipsterů (Vladimir 518, Veselý, 2011).

Následující kapitoly se blíže věnují popisu vybraných subkultur. Pro užší vymezení byly vybrány nově vzniklé, či nově utvářející se subkultury, kterými jsou Queer, Otaku/Cosplay a Emo.

2.3.1 Queer/LGBT

Jednou z nově vzniklých subkultur u nás je subkultura zvaná Queer. I když má v České republice již hodně členů, kteří pořádají své festivaly - tím nejznámějším je filmový queer

festival Mezipatra, zakládají queer knihovny a pořádají různé společné akce, je stále málo materiálů, které by tuto subkulturu blíže specifikovaly a popisovaly.

Můžeme se také setkat s označením LGBT kultura, což je synonymum pro „queer“ kulturu. Tato kultura se liší díky geografickým a specifickým identifikačním znakům jednotlivců. Oba pojmy jsou označením pro kulturu zahrnující lesbičky, gaye, bisexuál, transsexuály, fetišisty a jiné (Sexuality and gender identit, 2008 [online]).

Název této subkultury je převzat z anglického jazyka a často je používána pro její označení pouze zkratka Q. V širším slova smyslu označení „queer“ zahrnuje všechny netradiční formy sexuality a mezilidských vztahů. Patří sem ti, jejichž orientace jakýmkoliv způsobem nezapadá do společenských standardů reprezentovaných heterosexuálním manželstvím (Vladimir 518, Veselý, 2011).

Dále pojem „queer“ také označuje vše nezvyklé, výstřední a podivné, prapodivné, zvláštní, praštné, bizarní, podezřelé, zvrhlé, homosexuální, ťuklé...

Do pojmu queer se vejdou všichni, komu jsou tradiční genderové kategorie těsné a to bez ohledu na sexuální orientaci nebo pohlavní identitu, se kterou se narodili. Queer osvobozuje od tradičního vnímání sexuálních a genderových identit založených na neměnných kategoriích muž / žena, heterosexuální / homosexuální (Co je Queer? 2001, [online])

Pro příslušníky této subkultury je queer otázkou vlastní identifikace, vymezení se vůči sexuálnímu, genderovému a vztahovému mainstreamu. Je to jakési osvobození se. Queer lidé nejsou jednotvární, ale naopak různorodí a různobarevní, navzájem se odlišují ať už stylově, věkově, sociálně, nábožensky či rasově. Jsou odlišní svým politickým přesvědčením, postavením i životním stylem. Tyto odlišnosti najdeme i u většinové společnosti, jsou tu ale odlišnosti, které jsou specifické převážně pro queer komunitu, a to genderová odlišnost. Q se nevejdou do klasického heterosexuálního modelu genderu, sexuality, vztahů a lásky. Neznamená to však, že queer mohou být pouze homosexuálové, bisexuálové a podobně, i heterosexuál může sám sebe definovat jako queer, pokud je vstřícný a otevřený v genderových otázkách a ohledně své vlastní sexuality.

Queer kulturou chápeme svět především sexuálních menšin, svět alternativ ke stereotypnímu, tradičnímu pojetí vztahů mezi lidmi. Nemusí jít pouze o lesby a gaye, ale o nejrůznější minoritní identity, označované pojmy transgender, asexual či intersexual.

O existenci těchto minorit má naše společnost zatím spíše mlhavé a značně zkreslené představy.

Okrajovost menšinové orientace se vždy pohybuje mezi dvěma póly. Jedním je snaha o co největší přiblížení se „středu“ a alespoň ve vnějších kulturních projevech se co nejvíce normalizovat. Druhým je potřeba se naopak co nejvíce polarizovat, zdůraznit a potvrdit svou odlišnost (Vladimir 518, Veselý, 2011).

Stejně, jako celá společnost, mění se vlivem doby a hlavně médií i queer subkultura. Část mladé queer generace už se neschází na dříve tradičních místech a v gay klubech, ale mnohem více vyhledávají vstřícnou a uvolněnou atmosféru. Důležitý je pro ně mix zážitků, pohledů a pocitů.

Mainstreamové kultury jsou často kulturou sexuálních menšin ovlivněny. Například zpěvačka Madonna se nechala ovlivnit LGBT způsobem oblékání, což se zpětně promítlo do běžné módy. Poněkud bulvární talk-show Oprah Winfrey zase rozšířila slangové výrazy queer kultury a svým způsobem pomohla jejím stoupencům získat většího uznání společnosti (Sexuality and gender identit, 2008 [online]).

2.3.2 Otaku/Cosplay

Tato subkultura představuje komunitu fanoušků kreslených japonských seriálů a milovníků novodobých technologií. Členové této komunity v České republice si říkají otaku podle jedné generace japonské mládeže, která našla svůj životní styl ve vztahu k moderním technologiím.

Pro snadnější orientaci považuji za podstatné vymezení základních pojmů, se kterými se v této kapitole setkáme a které k této subkultuře neodmyslitelně patří. Těmi pojmy jsou otaku, anime, manga a cosplay.

Pojem otaku je v Japonsku používán jako výraz pro počítačové nadšence, nebo obecně pro fanouška nějakého koníčku. Konkrétněji je tímto názvem označován člověk se zálibou v anime, manga a elektronických hrách. Přesněji je otaku nadšenec, či dokonce fanatik do nějaké záliby, nejčastěji tedy anime, manga a technologií, ale může jím být označen v podstatě každý kdo má nějaký koníček, například otaku do bojových sportů, otaku do hudby, a jiné. V USA, západní Evropě i v Česku se pod pojmem „otaku“ rozumí fanoušek japonských animovaných filmů a seriálů zvaných anime a komiksů, které jejich fanoušci označují jako manga (Vladimir 518, Veselý, 2011).

Anime jsou kreslené animované japonské filmy s charakteristickým stylem kresby postav. U nás je nejznámějším anime seriálem Pokémon, ale samozřejmě není jediným. Jako další příklad je dětský anime seriál My little pony, nebo seriál Avatar: Legenda o Langovi.

Termín manga je japonské označení pro komiks, nakreslený stylem, který se v Japonsku vyvíjel v době po druhé světové válce. Někdy je však uváděna i mnohem delší historie vzniku tohoto stylu (Manga by and other name is..., 2006 [online]).

Tyto japonské komiksy se vyznačují souborem stylistických konvencí, kterými jsou přehnané fyzické vlastnosti. Typické jsou velké oči, malý špičatý nos, objemné a rafinované tvary účesů, protáhlé končetiny. Dalším znakem manga komiksů jsou typické bubliny různých velikostí a tvarů doplněné převážně citoslovci, jsou tištěny jednou barvou a také se vyznačují čtením zprava doleva.

Cosplay je zkratkou anglických slov „costume play“, která v překladu znamenají kostýmovou hru. Cosplay je označením pro kostým, který napodobuje styl anime a manga postavíček. Nositel těchto kostýmů, který se snaží svým vzhledem co nejvěrněji napodobit vzhled svých oblíbených hrdinů, je pak nazýván slovem cosplayer (Vladimir 518, Veselý, 2011).

V osmdesátých letech se v Japonsku zrodila generace, která byla odkojena na počítačích „jedna osm šestkách“, počítačových hrách, nejznámější je kultovní hra Pac-Man a ultrabrutálních komiksech. Tato generace přišla na to, že když se bude místo lidí stýkat s počítači, vyhne se nutnosti naplňovat předivo konfuciánských společenských pravidel. Výsledkem byl příchod nové generace japonské mládeže, která je příliš upjatá na to, aby byla schopná mluvit s telefonní ústřednou, ale něco jiného je to, když je pustíte za stůl k počítači, nebo do kanceláře (Greenfeld in Vladimir 518, Veselý, 2011).

Přestože můžeme v Česku v letech devadesátých sledovat jistou podobnost mezi japonskými a českými pubescenty, je zde jeden markantní rozdíl a tím je časový posun. Zatímco japonští otaku už v osmdesátých letech žili tímto stylem, Česko se zbytkem světa pobývalo maximálně jen v jeho ozvěnách. Do České republiky se otaku dostalo až později a to nikoliv z Japonska, ale od fanoušků z USA a západní Evropy (Vladimir 518, Veselý, 2011).

Na rozdíl o Amerických otaku nebyl u vzniku české otaku scény film ani seriál, ale spíše japonské počítačové hry Final Fantasy VII a VIII. Domácí otaku scéna se nejprve zrodila jako elektronická komunita sdružená na chatu a mailing listu. Fyzicky se tito virtuální

přátelé začali scházet až následně, a to na pražské Lávce, kde se přidali k pravidelným setkáním členů organizace Mensa. Tato setkání primárně sloužila k výměně seriálů, protože v té době byl rychlý internet výjimkou a shánění anime tak bylo velmi obtížné (Vladimir 518, Veselý, 2011).

Prvními anime fanoušky u nás byli převážně studenti informatiky a to z toho důvodu, že vztah k informačním technologiím byl hlavním kritériem pro vstup do této komunity. Základním motivem otaku kultury je tedy i u nás spojení informací a techniky.

V knize *Kmeny* autoři jako ideální příklad anime filmu uvádějí seriál *Neon Genesis Evangelion* z roku 1995, jehož příběh o skupině dětí řídících obří roboty bojující s mimozemšťany předkládá eklektický mix technofilní akce, bolestínské pubertální emocionality a přehlcenosti odkazy na různé spirituální a náboženské tradice. Tento seriál je těsným propojením anime a tématy rezonujícími v otaku subkultuře, tedy individualistické odcizení vůči okolnímu světu spojené s pocitem výlučnosti, touhou po symbióze se strojem a posedlostí daty a informacemi (Vladimir 518, Veselý, 2011).

Česká komunita otaku, stejně jako otaku v jiných zemích, vytváří své vlastní tvůrčí příspěvky do tohoto virtuálního světa. Mají své internetové stránky, pořádají specializovaná setkání, kterým se říká cony. Tvoří fan arty, což jsou kreslené obrázky související s anime, ale i kreslení vlastních komiksů. Ty u nás vycházejí již třetím rokem v knižním sborníku *Vějíř*. Píší takzvané fanfikce, krátké povídky, které se odehrávají ve světě anime sérií. Další aktivitou je výše zmiňovaný cosplay, převlékání se do kostýmů postav z oblíbených filmů, seriálů a her, což je spíše dominantní aktivita dívčí části této subkultury. Aktivita převažující spíše u mužské části otaku je fandom, výroba fanovských videoklipů sestříhaných z anime na hudbu, nazývaných *Anime Music Video* (Vladimir 518, Veselý, 2011).

V dnešní české otaku komunitě existuje také dominantně dívčí skupina zvaná *yaoi fangirls*. Do této skupiny patří příznivkyňe komiksového žánru *jaoi*, do kterého spadají příběhy o homosexuálních mužích, které jsou psané pro ženské publikum. Původně mužská technicky zaměřená subkultura se tedy stává více zfeminizovanou (Vladimir 518, Veselý, 2011).

„Tento žánr představuje mužskou homosexualitu jako mantický odtělesněný ideál křehkých a osudových citů mezi dokonale vyhlížejícími mladíky kteří vzájemně rozehrávají jemnou hru na submisivitu a dominanci“ (Vladimir 518, Veselý, 2011, s.353).

Na internetu se můžeme setkat s články o otaku, kde najdeme popis módního stylu této subkultury, ale stejně jako jiné subkultury nemá ani tato přímo vyhraněný styl, jak by se měli její členové oblékat. Každý nosí, co se mu líbí a společně v oblékání mají snad jen cosplay oblečky svých hrdinů.

2.3.3 Emo

„Žijeme sice v době, ve který se potlačuje všechno lidský, nebo se naopak přehrává, ale protože emoce jsou historicky starším lidským projevem než rozumový jednání, prostě se nedá tenhle element homo sapiens chování z našeho života vytěsnit. Maskujeme se, jak se jenom dá, ale když dojde na lámání chleba, tak z nás emoce tryskají jako z fontány naplněný černočerným dehtem. Všichni jsme tak trochu emo, jenom máme strach to přiznat“ (Buriánek in Vladimír 518, Veselý, 2011, s.365).

Tato minoritní skupina nepatří zcela do nově vzniklých subkultur. V zahraničí i v České republice existuje již spoustu let, s hudební scénou je tento pojem spjat již od počátku 90. let 20. století (Smolík, 2010).

Přesto jsem emo subkulturu zařadila do této kapitoly a to z toho důvodu, abych ukázala na možný vývoj a transformaci některých těchto skupin.

V posledních letech se z emo stal jakýsi celosvětový fenomén a to především zásluhou médií. Ta také z velké části mohou za nynější podobu této subkultury, která se od původní emo scény liší, a také za její, mnohdy zkreslené, vnímání okolním světem.

Název této subkultury je odvozen od slova emotivní a její příznivci jsou hodnoceni a to zejména právě díky vlivu médií, jako melancholictí, frustrovaní a psychicky nevyrovnaní. Jakousi hlavní charakteristikou tohoto stylu je citlivost, přecitlivělost a to nejen vůči sobě, ale i ke svému okolí. Spousta lidí si pod pojmem emo vybaví smutné děti oblečené od hlavy k patě do černé barvy s permanentně smutným výrazem ve tváři, kterou částečně zakrývají vlasy obarvené nejlépe také na černou barvu, make-upem a se sklony k sebepoškozování. Někteří emo takhle opravdu vypadají a dokonce mají i sklony k sebedestruktivnímu či dokonce sebevražednému chování. To se ale týká převážně mladistvých, kteří hledají sami sebe, svou identitu a jsou snadno ovlivnitelní, čehož využívají právě již výše zmiňovaná mas média. Ta také udělala z emo stylu a jeho chápání jakési dogma.

Emo styl má své kořeny v hardcore komunitě. Nyní je považován za dílčí styl gothic roku respektive punk rocku. Prvními představiteli emo stylu byly hudební kapely jako Hüsker Dü, Rites of Spring a jiné. Styl emo jako takový se začal formovat na konci devadesátých let

a zahrnoval širokou škálu hudebních stylů. Zvukem typickým pro emo kapely je kytara s výraznou melodií, melancholickou náladou a intenzivními texty. Emo hudba je především prostředkem k zamyšlení se a cestou k vlastním emocím. Texty jsou převážně zaměřeny na vnitřní pocity, nešťastné lásky, deprese, sebepoškozování a podobná témata. (Smolík, 2010).

Nejznámějšími současnými emo hudebními kapelami jsou například skupiny My Chemical Romance, Drop Dead, Aiden, Fall Out Boy, Burned of Day a mnoho dalších. Některé tyto kapely podepsaly smlouvy se společnostmi z hudebního průmyslu, v důsledku čehož se emo styl stal zcela komerční záležitostí (Smolík, 2010).

Novodobá subkultura emo má jistá kritéria pro styl oblékání a celkový outfit. Typické jsou dlouhé černé, nebo tmavé vlasy česané na patku, tmavé džíny, trička s nápisy, vesty, saka, tenisky nejčastěji značky Converse. Nezbytnou součástí jsou doplňky, kterými jsou například okované pásky, odznaky, čelenky do vlasů, potítka na zápěstí a to vše převážně ve výrazných barvách. Také se můžeme setkat s tetováním, piercingem, černě nalakovanými nehty a to jak u dívek, tak i u chlapců a černé oční linky a stíny, které opět nosí obě pohlaví. Celková image je temná, tajemná a u chlapců výrazně androgynní (Smolík, 2010). Výraz androgynní znamená, spojující prvky ženství a mužství (Hart, Hartlová, 2010)

Většinu přívrženců původní emo subkultury již tato nová přetvořená podoba nezajímá. Forma i obsah tohoto stylu vzalo za své a přetransformovalo se do čehosi, s čím „oldschool“ reprezentanti tohoto směru nechtějí mít nic společného (Vladimir 518, Veselý, 2011).

„Původní esenciální „něco“ s ostřejma konturama a obhroublým, ale o to autentičtějším obsahem se rozplizlo v derivát, kterej může leckdy být až k smíchu“ (Vladimir 518, Veselý, 2011 s.369).

3 VLIV SUBKULTUR NA MLÁDEŽ

Problematika subkultur je ve vývoji lidské osobnosti jednoznačně spojena především s obdobím mládí. Toto období je časem k ukotvování názorů a postojů, časem k experimentování.

Již v roce 1965 Mácha stanovil pro mládež typické psychologické charakteristiky, které toto období i dnes výborně vystihují: iniciativnost, snaha překonávat překážky, sebedůvěra, ctižádost, snaha po sebeuplatnění, schopnost vidět nově to, co starší generace nechápu. Typický je kontrastní styl života oproti starší generaci, odpor proti předsudkům, přežitkům, tuposti a dogmatismu, to vše se zaměřením do budoucnosti s jistou dávkou romantičnosti. (Mácha, 1965 in Smolík, 2010)

Významným důvodem, proč mladí často inklinují k nějaké subkultuře, je vysoká důležitost vrstevnických skupin. Vrstevnické skupiny jsou výrazným životním činitelem především v období adolescence. Některé tyto skupiny se mohou identifikovat s určitou subkulturou.

V dnešní době se v souvislosti s obdobím mládí setkáváme se zajímavým fenoménem, tak zvaným „kultem mládí“. Charakteristika mládeže se tedy dotýká mnohem širšího věkového spektra, než tomu bylo dříve. Zásadní vliv vrstevnické skupiny na život mladých lidí mnohdy přetrvává až do dospělosti.

Smolík (2010) v souvislosti s tímto uvádí také termín „oddalování dospělosti“, nebo také „pluralizace věků mládeže“. Konec tohoto období je někdy uváděn dokonce až ve věku 32 let, těmto lidem skupina spojená s danou subkulturou do určité míry může nahrazovat členy rodiny, poskytuje emoční, sociální, ale i materiální podporu. Tato skupina je pro jedince sociální oporou, signalizuje přijetí, ocenění a obdiv.

3.1 Sociální identita

V rámci malých sociálních skupin existují navzájem integrující jedinci, kteří dodržují subkulturní normy, mají společné vědomí „my“. Toto vědomí tvoří skupinovou identitu. Sociální skupiny také člověku spoluumožňují utvářet si vlastní individuální identitu (Smolík, 2010).

Dospívající se cítí dobře, když mají pocit, že jsou vrstevníky vidění, slyšení a oceňování. Mladí cítí potřebu na jedné straně se identifikovat se skupinou a jejími normami, na straně druhé si zachovat svou jedinečnost a odlišovat se od ostatních, být přijímáni jako jedinečné osobnosti.

V souvislosti se sociální identitou je nutné vymezit určité pojmy. K vývoji sociální identity vede mimo jiné proces socializace.

Velký sociologický slovník definuje socializaci jako: „komplexní proces, v jehož průběhu se člověk jako biologický tvor stává prostřednictvím sociální integrace a komunikace s druhými, sociální bytostí schopnou chovat se jako člen určité skupiny či společnosti. Toto spočívá v osvojování hodnot, norem a způsobů jednání srozumitelných a platných v dané kultuře i subkultuře“ (Maříková, Petrusek, Vodáková, 1996, s.1012).

Samotný pojem identita je možné vnímat z několika úhlů pohledu, jednotlivých věd a přístupů. V této práci budou vymezena hlediska sociologická, kulturní a sociálně psychologická.

Ze sociologického hlediska je identita „jev, který je výslednicí dialektiky vztahu jedince a společnosti (Smolík, 2010).

Identita z pohledu kulturních studií představuje ztotožnění jedince se sociálními a mravními normami, určité etnické či sociální skupiny s jejími tradicemi, obyčejí a celkovou kulturou (Hartl, Hartlová, 2010, s.212).

Psychologie pohlíží na identitu jako prožívání a uvědomování si sebe samého, své jedinečnosti i odlišnosti od ostatních, je to tedy soubor rysů, podle nichž je jedinec znám konkrétní skupině (Hartl, Hartlová, 2010, s.212).

Sociální psychologie rozlišuje osobní a sociální aspekt identity. Osobní aspekt vychází z intimní sebereflexe a sebehodnocení. Je to vědomí vlastní jedinečnosti, neopakovatelnosti a ohraničenosti vůči druhým. Spojuje se se zážitkem „já jsem já“ a odpovídá na otázku „kdo jsem“. Sociální aspekt identity je pocit začlenění a spolupatříčnosti. Odpovídá na otázky typu „kam patřím“, „čeho jsem součástí“, „odkud pocházím a kam směřuji“. Při zaměření jedince v rámci subkultur mládeže jsou podstatné obě složky identity (Smolík, 2010).

Podstatným pojmem při studiu subkultur mládeže je referenční skupina. Je to sociální jednotka, kdo níž člověk buď patří, nebo se ztotožňuje s jejími normami, chce k ní patřit. Je to

vnitřní vztažná skupina, která silně ovlivňuje jeho prožívání i chování (Hartl, Hartlová, 2010, s.532).

Ve Velkém sociologickém slovníku (Maříková, Petrušek, Vodáková, 1996, s.993) je uvedeno, že individuum se může vnitřně identifikovat i se skupinou, jejímž členem aktuálně není. Stává se jeho vztažnou skupinou.

3.2 Rizikové skupiny a subkultury mládeže

Subkultury mládeže jsou často spojovány s rizikovým chováním a různými protispolečenskými projevy. Široká veřejnost si často příslušníky subkultur pojí s užíváním drog a alkoholu, kriminalitou, agresivním chováním, politickým extremismem, projevy rasismu, vandalismem a jinými pro společnost nebezpečnými jevy. Toto spojení může být v mnoha případech oprávněné, často však pramení především z neznalosti a strachu z cizího a neznámého. Prezentace informací o subkulturách bývá mnohdy jednostranná a zkreslená z důvodu touhy médií po senzaci. Jednotlivé subkultury či jejich znaky bývají často zaměňovány nebo slučovány do jediné. Typický je tento jev například u subkultury skinheads, která bývá považována za radikálně pravicové extremistické hnutí. Ve skutečnosti je pravicově orientována jen část této subkultury. Další proudy jsou spíše levicově zaměřené, či zcela apolitické a striktně odmítají rasismus, se kterým bývají neprávem spojovány.

Existují subkultury, které svými normami a pravidly eliminují rizikové chování svých členů. Příkladem takovéto skupiny je subkultura Straight edge, která se vyznačuje abstinencí, nekuřáctvím a celkově odmítavým přístupem k drogám, násilí a také k promiskuitě. Jednou z hlavních myšlenek Straight edge je „Jednej s čistou hlavou“.

Hovoříme-li o rizikových skupinách mládeže, je vhodné definovat pojem riziko.

Riziko představuje situaci nebo aktivitu s vysokou mírou nebezpečí. V celospolečenském kontextu je termínem „rizikový“ označena vyšší míra nebezpečí, než která je v životě běžná. Riziko pro společnost zahrnuje: násilí, možnosti zranění a stresu (Hartl, Hartlová, 2010, s.503).

Rizikové chování tedy zvyšuje pravděpodobnost, že dojde ke škodlivé události, která může postihnout jedince, některé členy společnosti, či celou společnost.

Smolík (2010) uvádí dvě základní roviny rizikovosti, které se odvíjejí od existence subkultur mládeže. První rovinu představuje skutečnost, že jedinec náleží k určité subkultuře,

což na něj může mít negativní vliv, ale samozřejmě také nemusí. Druhá rovina se týká působení subkultur mládeže na společnost jako celek.

Tento záporný vliv můžeme označit jako deviantní chování vůči společnosti. Chování, které porušuje sociální normy a odchyluje se od standardu, označujeme jako sociální deviaci.

Pojem sociální deviace je ve Velkém psychologickém slovníku vysvětlen jako odchylka chování v mezilidských vztazích, nedostatečná sociální zralost. Nemusí se automaticky jednat o protiprávní jednání. Charakter deviace je různorodý (Hartl, Hartlová, 2010, s.99).

Tento pojem je velice široký, protože není přesně uvedena norma, od níž se chování odchyluje. Je velice obtížné určit, co již je deviantní chování a co je odchylka přípustná pravidlům naší společnosti. Některé projevy označené za sociální deviaci mohou být jedinci vnímány odlišně. Příkladem může být postoj společnosti k homosexualitě.

Pojem sociální deviace zahrnuje rozmanité projevy chování, jako je vypjatý feminismus, homosexualita, prostituce, politická ortodoxie, rasismus, kriminalita, narkomanie, alkoholismus a jiné fenomény, které společnost zneklidňují (Mühlpachr, 2011 in Smolík, 2010).

Subkultura či životní styl jedince motivuje k přijímání určitých stanovisek ve vztahu ke společnosti či jiným subkulturám. Tato stanoviska mohou vést ke krajním protispolečenským projevům, násilí a konfliktům.

Podle Smolíka (2010) jsou některé subkultury přímo programově vymezeny oproti subkulturám jiným. Normy některých subkultur jsou postaveny přímo proti sobě, což způsobuje násilné chování a potyčky mezi stoupenci takto postavených subkultur.

Se sociální deviací je úzce spojen pojem sociálně patologický jev. Společenskou patologii určují jevy společenského chování jednotlivců a skupin, které jsou v rozporu s hodnotami dané kultury. Jedná se o destruktivní a sebedestruktivní chování lidí, skupin lidí, nebo celých společností (Charvát, 2008).

Škála sociálně patologických jevů a sociálních deviací, která je spojena se subkulturami mládeže, může být velice široká. V průběhu času se mění, protože každá subkultura se projevuje svými specifickými způsoby, a i tyto projevy se mohou časem přetvářet.

Smolík (2010) uvádí, že ve společnosti jsou nevýznamněji zastoupeny tyto sociálně patologické jevy:

kriminalita

alkoholismus

narkomanie

promiskuitní sexuální chování

politická ortodoxie

sebevražednost

vandalismus

agresivita

sebepoškozování

3.2.1 Kriminální skupiny

Ve spojitosti s nebezpečím, které mohou subkultury představovat pro společnost, jsou nevýraznějšími projevy kriminální skutky. Sociálně patologické jevy, které jsou spojeny s kriminálním chováním, mají pro společnost markantní význam oproti jiným patologickým jevům, které ohrožují převážně jedince samotného.

Velký psychologický slovník (Hartl, Hartlová, 2010, s.271-272) pod pojmem kriminalita uvádí negativní společensko-historicky podmíněný jev tvořený souhrnem jednání, jehož důsledkem je trestná činnost. Kriminalita také představuje činnost, která překračuje zákon a je vedena zločinným úmyslem. Z právního hlediska je to způsob nezákonného protisociálního chování, v jehož popředí stojí především krádeže, loupeže, loupežná přepadení a znásilnění.

Kriminálním chováním rozumíme chování vztahující se k trestnému činu nebo událostem s trestným činem souvisejícím.

Matoušek a Kroftová (2003) popisují vysoce násilnické skupiny, vznikající v nestabilním prostředí, v němž chce mládež ukázat svou sílu, opozičnictví a nebojácnost. Tyto skupiny vzbuzují nejvíce obav veřejnosti a hovoříme o nich jako o skupinách, pro něž je příznačná subkultura násilí. Vnitřní dynamika těchto skupin bývá také založena na násilí. Skupina vysoce hodnotí nošení zbraní a agresivní vystupování. Neagresivními jedinci často pohrdá.

Členem takovéto skupiny se mladí stávají z více důvodů. Jedním z nich bývá předešlá zkušenost s násilným činem, kdy se dotyčný sám stal obětí. V tomto případě bychom mohli použít rčení „násilí plodí násilí“.

Příkladem subkultur, které se mohou projevovat kriminálním chováním, jsou v České republice členové těchto skupin: Skinheads, Hooligans, Punk, Motorkáři.

3.2.2 Drogová subkultura

Užívání drog je tradičně spojeno s některými subkulturami. Užití návykové látky je přímo spojeno s kulturními projevy a standardy chování některých skupin. Mezi tyto subkultury můžeme zařadit: Hippies a Neohippies, Punk, Hip–hop. Ve velké míře se užívání návykových látek objevuje u subkultur spojených s disko a techno taneční scénou.

Motivací pro členství ve skupině, pro kterou je typické nadužívání návykových látek, může být pouhá touha po neobvyklých zážitcích, ale i neúspěch ve světě většinové společnosti.

Lidé, kteří neuspěli podle standardních měřítek společnosti, se snaží uspět a vyniknout v delikventní skupině. Tím, že se tito lidé spojí do skupiny, se vzájemně morálně posilují. Typické pro ně je holdování alkoholu, drogám a sexuální promiskuitě. Finanční prostředky mohou získávat zbráním, půjčkami, drobnými krádežemi či prodejem drog. Toto tvoří průnik mezi skupinami spojenými s drogovou subkulturou a kriminálními skupinami. Drogově závislí se dopouští kriminality i přesto, že nebyla jejich původním záměrem (Matoušek, Kroftová, 2003).

Matoušek a Kroftová (2003) také uvádí, že drogy jsou reprezentovány jako jakási démonická síla, jež děsí moralisty a fundamentalisty všeho druhu. Faktická společenská nebezpečnost nealkoholových drog je u nás zatím mnohem menší, než například nebezpečnost piva. V České republice mnohonásobně převyšuje množství spáchaných trestných činů pod vlivem alkoholu, trestné činy spáchané pod vlivem nealkoholových drog.

Drogy pro společnost zůstávají symbolem čehosi neznámého, nekonformního a ohrožujícího. Kriminalizace uživatelů drog problémy postižených lidí ani společnosti neřeší, ale násobí. Stěžejní je především léčení uživatelů drog. Tímto je myšlen konzument, nikoliv dealeri a výrobci drog, kteří by měli být postihováni zákonem.

3.2.3 Subkultura rasistická

Tato subkultura má blízko k již výše popsané subkultuře násilí. Liší se propracovanější ideologií, plánovitostí jednání, založenou na nenávisti k určité rase.

Matoušek a Kroftová (2003) uvádějí v souvislosti s rasistickou subkulturou především hnutí Skinheads. Historie a vývoj této subkultury je blíže popsán v kapitole 2.1.1 Počátky subkultur, proto se jím zde nebudeme blíže zabývat.

Na rozdíl od jiných druhů trestné činnosti chybí u kriminálních akcí pravicových rasisticky zaměřených skupin Skinheads motiv majetkového zisku či odvety za to, co provedla oběť. Oběť bývá útočníkům neznámá, provokuje jejich útok jen barvou pleti nebo národností. Případně provokuje svým suverénním chováním. Napadení jsou brutální, jsou při nich používány zbraně a následky na zdraví oběti jsou vážné, někdy i fatální (Matoušek, Kroftová, 2003).

3.2.4 Subkultura pseudonáboženská

Náboženské skupiny a sekty nelze označit za subkultury jako takové. Některé tyto skupiny však svými projevy splňují charakteristiku subkultury nebo vznikají subkultury, které jsou inspirovány určitým náboženstvím. Přebírají image pravých stoupenců sekty. Toto je typické pro Satanisty, kterými se mladí často inspiroují jen ve věci vzhledu a záliby v temných tématech. Tento projev není pro společnost nijak nebezpečný.

Skutečné nebezpečí představují příslušníci tohoto hnutí, kterých je ovšem na našem území poměrně málo. Satanisté praktikují církevní obřady na hřbitovech v kostelích, kde pořádají takzvané černé mše, při nichž probíhají skupinové soulože a jsou zde zabíjeny obětiny. V jiných zemích jsou prokazatelně používány děti i dospělé osoby. V České republice je obětování lidí velice výjimečné, satanisté obětují drobná zvířata.

Ve světě i na území České republiky existuje množství menších subkulturních skupin mládeže, které naplňují znaky pseudonáboženských spolků. Vzhledem k rozsahu práce, není možné je zde obsáhnout. Za zmínku stojí kult Wicca, který se v poslední době rozšiřuje i v české republice. Jedná se o skupinu, jejíž stoupenci uznávají přírodní božstva, bílou magii a čarodějnictví.

3.2.5 Subkultura spojená se sebepoškozováním

Sebepoškozování nebo také sebezraňování je dobrovolné poškození vlastního těla bez sebevražedného úmyslu. Toto chování je zpravidla zaměřeno na úlevu od nesnesitelných

emocí. Sebepoškozování může být příznakem hraniční poruchy osobnosti, důsledkem týrání, poruchy příjmu potravy či odrazem nízkého sebehodnocení a perfekcionismu (Hartl, Hartlová, 2010, s.515).

Skupiny mládeže a subkultury, které je možné spojit s problematikou sebepoškozování, bychom mohli rozdělit na dvě skupiny. Subkultury charakteristické citlivostí až přecitlivělostí vůči sobě samému a okolnímu světu, pro které je typická zaměřenost na vnitřní pocity, deprese, sebepoškozování a sebevražedné chování. Těmi jsou, především subkultury Emo a Goths. Druhou skupinu, pro kterou je typická jistá míra sebepoškozování, jsou subkultury spojené s modifikacemi těla. Jedná se o subkulturu Tattoo, do které spadá i komunita lidí se zálibou v piercingu a těžších tělesných modifikacích.

4 PRAKTICKÁ ČÁST

Kvantitativní výzkum realizovaný metodou dotazníkového šetření na vybraných základních a středních školách.

4.1 Úkoly výzkumného šetření

V rámci praktické části bylo provedeno dotazníkové šetření mezi sto dvaceti náhodně vybranými žáky 9. tříd na Základní škole Polabiny 3, studenty Střední průmyslové školy elektrotechnické a studenty Střední zdravotnické školy Pardubice učňovského oboru Ošetřovatel/ka.

4.1.1 Výzkumný problém

Je problematika subkultur známá mladým lidem, a jakým způsobem ovlivňuje jejich životní styl?

4.1.2 Cíl výzkumného šetření

Cílem výzkumu bylo zjistit, jak se mládež ve věku 14-20 let orientuje v problematice subkultur.

K tomu byly stanoveny následující dílčí cíle:

- Zjistit, zda mladí lidé znají jednotlivé subkultury, jejich projevy, odlišnosti, znaky.
- Zjistit, jaký mají k subkulturám postoj, zda jsou příslušníkem některé z nich a jaký to na ně má vliv.
- Zjistit, zdali se příslušníky subkultur stává mládež spadající do nižší věkové kategorie, to je 14-17 let, nebo mládež spadající do věkové kategorie vyšší, tedy 18-20 let.

4.2 Stanovení hypotéz

Na základě výše uvedených cílů byly formulovány následující hypotézy:

H1: Respondenti spadající do věkové kategorie 18-20 let se ve více případech setkali s pojmem subkultura a orientují se v projevech jednotlivých subkultur více než respondenti ve věkové kategorii 14-17 let.

První hypotéza bude potvrzena v případě, že respondenti, kteří spadají do věkové kategorie 18-20 let, častěji než respondenti ve věku 14-17 let, odpoví v otázce číslo čtyři kladně, zároveň v otázce číslo pět zvolí možnosti a) a c). Taktéž v otázce číslo osmnáct správně přiřadí jednotlivé subkultury k jejich stručným charakteristikám. Přesně tedy subkultura číslo jedna varianta e), subkultura číslo dvě varianta g), subkultura číslo tři varianta a), subkultura číslo čtyři varianta b), subkultura číslo pět varianta c), subkultura číslo šest varianta h), subkultura číslo sedm varianta d), subkultura číslo osm varianta f).

H2: Příslušníky nějaké subkultury budou častěji chlapci než dívky.

Druhá hypotéza bude potvrzena v případě, že počet respondentů, kteří v otázce číslo jedna uvedli možnost muž a zároveň odpověděli na otázku číslo osm kladně, bude větší než počet žen, které uvedly, že jsou členkami nějaké subkultury. Výraz častěji chápeme tak, že muži ve sledovaném souboru jsou příslušníky subkultur minimálně o 10% více než ženy.

H3: Příslušnost k subkultuře ovlivnila image, životní styl a osobní život ve více případech dívkám než chlapcům.

Třetí hypotéza bude potvrzena v případě, že respondenti, kteří jsou členy nějaké subkultury, odpověděli na otázky číslo osm a devět ano. Zároveň v otázce číslo dvanáct vybrali variantu c) a v otázce číslo třináct vybrali alespoň jednu z variant b), c), d) nebo e).

H4: Respondentů uvádějících příslušnost k subkultuře, jež u nich vedla k zvýšenému užívání drog a alkoholu, bude více ve věkové kategorii 14-17 let než respondentů starších, tedy 18-20 let.

Čtvrtá hypotéza bude potvrzena v případě, že minimálně 51% respondentů uvedli v otázce dvě věkovou kategorii 14-17 let a zároveň odpověděli kladně v otázkách číslo osm a jedenáct.

4.3 Charakteristika souboru respondentů

Soubor respondentů se skládá ze 120 náhodně vybraných žáků dvou 9. tříd Základní školy Polabiny 3, studentů Střední průmyslové školy elektrotechnické Karla IV. a studentů Střední zdravotnické školy Pardubice učňovského oboru Ošetřovatel/ka.

Děvčat je v tomto souboru 55 a chlapců 57. Věkové rozmezí je 14 až 20let.

Základní škola Polabiny 3 je státní základní škola, která navíc nabízí možnost rozšířené výuky matematiky a přírodovědných předmětů. Žáci v těchto třídách mají více hodin

matematiky, informatiky a chemie v rámci nepovinných či povinně volitelných předmětů. Žáci této školy jsou připraveni na přijímací řízení na střední školy všech druhů.

Střední průmyslová škola elektrotechnická je státní školou. Nabízí různé studijní obory v oblasti elektroniky a výpočetní techniky. Momentálně jsou otevřeny obory: Informační technologie, zaměření Programování a hardware, Informační technologie, zaměření Grafika a webdesign, Elektrotechnika - zaměření elektronická a sdělovací technika, Elektrotechnika - zaměření výpočetní a automatizační technika. Jedná se o studium zakončené maturitní zkouškou. Studenti jsou řádně připraveni na další studium či práci ve svém oboru.

Střední zdravotnická škola Pardubice nabízí tyto studijní obory: Zdravotnický asistent, 4-letý obor, který je zakončen maturitní zkouškou, Obor Ošetřovatel/ka, 3-letý obor zakončený závěrečnou zkouškou. Absolventi získávají střední vzdělání s výučním listem. Absolvent je vzděláván tak, aby získal kompetence v oblasti odborných vědomostí, dovedností a návyků a je připraven k výkonu práce zdravotnického pracovníka. Na toto studium je možné navázat oborem Denní nástavbové studium Zdravotnický asistent, kde si žáci učňovského oboru mohou dodělat střední vzdělání zakončené maturitní zkouškou.

Všechny tři školy se nacházejí v Pardubicích. Záměrně byly vybrány různé typy škol z důvodu pokrytí škály vzdělávacích zařízení pro zvolenou věkovou kategorii.

4.4 Předvýzkum

Před samotným výzkumem byl proveden předvýzkum, pro který bylo náhodně vybráno osm osob z mého okolí spadajících do testované věkové skupiny, kteří byli požádáni o vyplnění dotazníku.

Předvýzkum posloužil k zodpovězení těchto otázek: Jsou otázky v dotazníku srozumitelné a pochopitelné? Rozuměly zkoumané osoby pokynům, které jim byly v dotazníku zadány? Rozuměly zkoumané osoby otázkám v dotazníku tak, jak byly míněny? Jsou vybrané osoby ochotny zúčastnit se výzkumu a odpovědět na všechny otázky? Dají se získané materiály správně vyhodnotit?

Předvýzkum potvrdil, že sestavený dotazník je vhodný a použitelný k samotnému výzkumu.

4.5 Realizace výzkumu

K realizaci výzkumu byla zvolena metoda kvantitativního šetření pomocí dotazníku. Dotazník obsahuje převážně uzavřené otázky, ale i pár otázek otevřených.

Dotazník - „Je to způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí. Dotazník je nejfrekventovanější metodou zjišťování údajů. Tato frekventovanost je často dána lehkou konstrukcí dotazníku. Dotazník je určen především pro hromadné získávání údajů“ (Gavora, 2000, s.99).

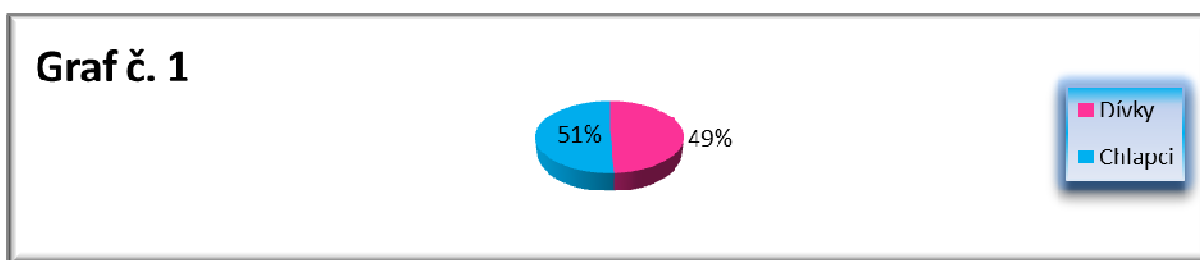
Dotazníky byly k vyplnění rozdány do devátých tříd základní školy v Polabinách 3, na Střední průmyslovou školu elektrotechnickou a Střední zdravotnickou školu Pardubice do tříd učňovského oboru. Do každé školy bylo rozdáno čtyřicet dotazníků, dohromady tedy sto dvacet, z nichž bylo k vyhodnocení použito 112 vyplněných dotazníků. Výzkum probíhal v tomto roce v měsících lednu a únoru.

Respondenti byli ujištěni o anonymitě dotazníku, tudíž se nemuseli obávat, že jejich odpovědi uvidí pedagogové či rodiče. Tím bylo dosaženo větší míry upřímnosti a pravdivosti odpovědí.

4.6 Vyhodnocení výzkumu a interpretace dat

4.6.1 Charakteristika respondentů

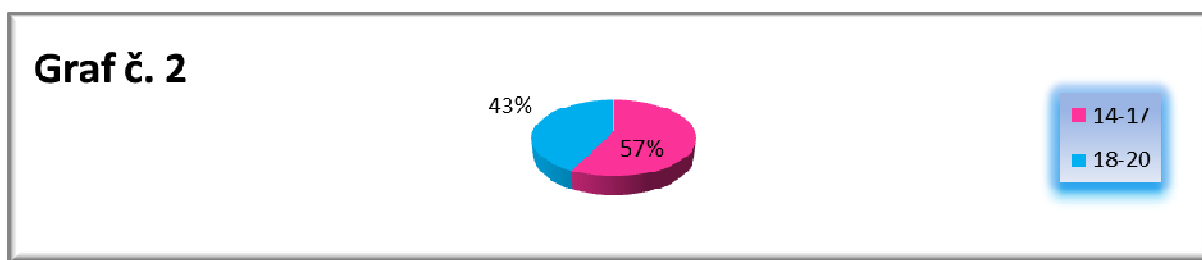
1. Pohlaví

Graf 1 Pohlaví

Dotazníkové šetření proběhlo mezi 112 žáky a studenty. Z toho je 55 dívek, tj. 49% a 57 chlapců, tj. 51%.

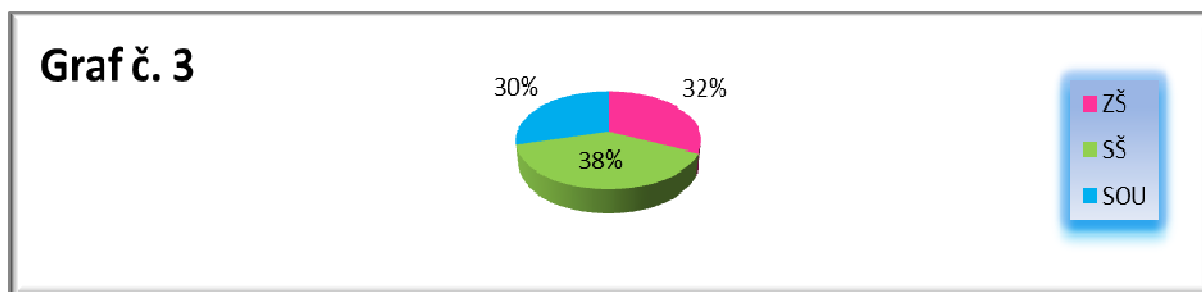
2. Věk

Graf 2 Věk

Věkovou kategorii 14-17 let tvoří 64 respondentů, tj. 57%. Zbývajících 48 respondentů, tj. 43%, spadá do věkové kategorie 18-20 let.

3. Škola

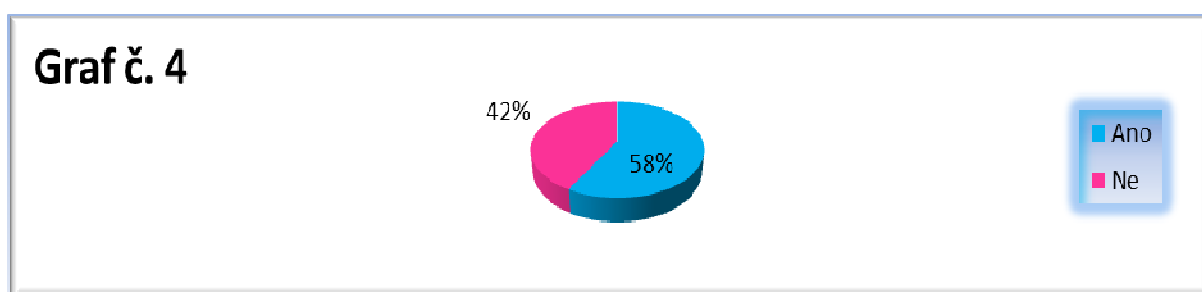
Graf 3 Škola

Žáky základní školy bylo 36 respondentů, tedy 32%, 43 respondentů bylo studenty střední školy, ti tvoří 38% a studentů středního odborného učiliště tvořilo 33 respondentů, což je 30%.

4.6.2 Vyhodnocení otázek

Otázka č. 4

Setkal(a) ses už někdy s pojmem subkultura?

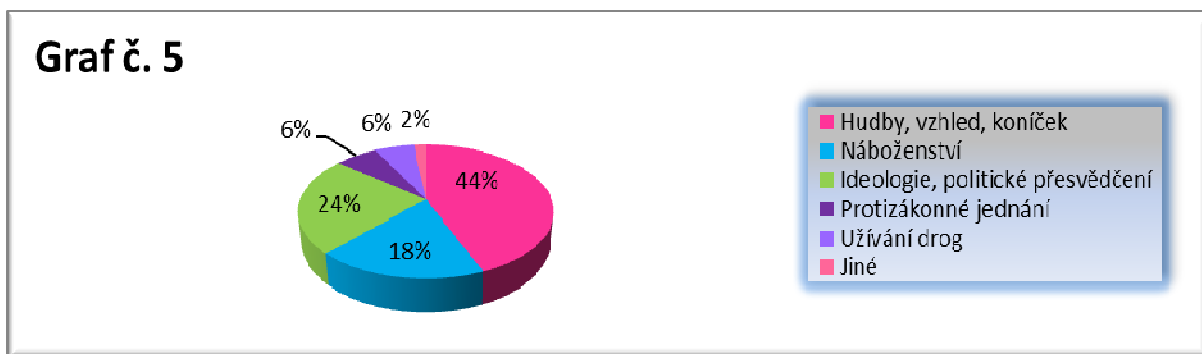

Graf 4 Setkal(a) ses už někdy s pojmem subkultura?

Jak ukazuje graf, s pojmem subkultura se setkala většina dotazovaných respondentů. Přesně je to 65 ze 112 dotazovaných. V procentech se jedná o 58% ze 100%.

Otázka č. 5

Jaké znaky považuješ za typické pro subkultury?

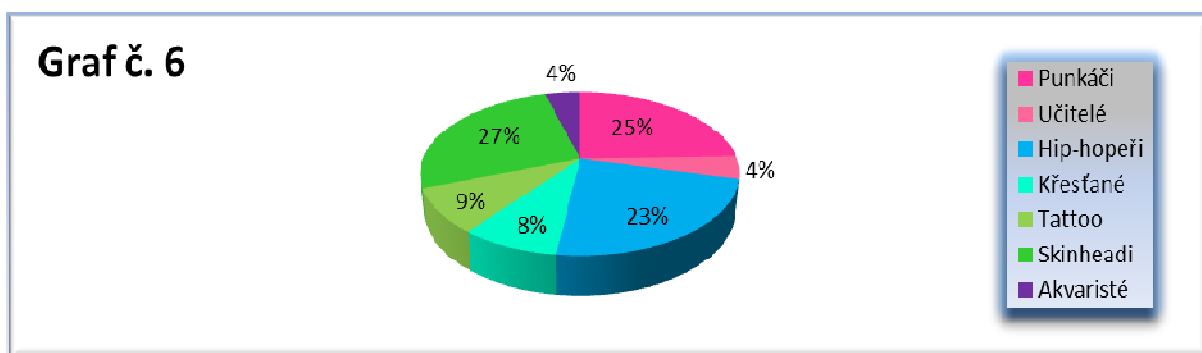

Graf 5 Jaké znaky považuješ za typické pro subkultury?

V této otázce směli respondenti označit jednu a více možností. Nejčastěji považovaným typickým znakem pro subkultury byla respondenty označována možnost a) hudba, vzhled a koníček. Za další nejčastější znak bylo považováno politické přesvědčení a ideologie. Na třetím místě náboženství a v menší míře se stejným počtem odpovědí respondenti vybrali jako znak protizákonné jednání a užívání drog. Zbývá 2% dotazovaných vybrala možnost jiné.

Otázka č. 6

Označ skupinu lidí, které považuješ za subkulturu.

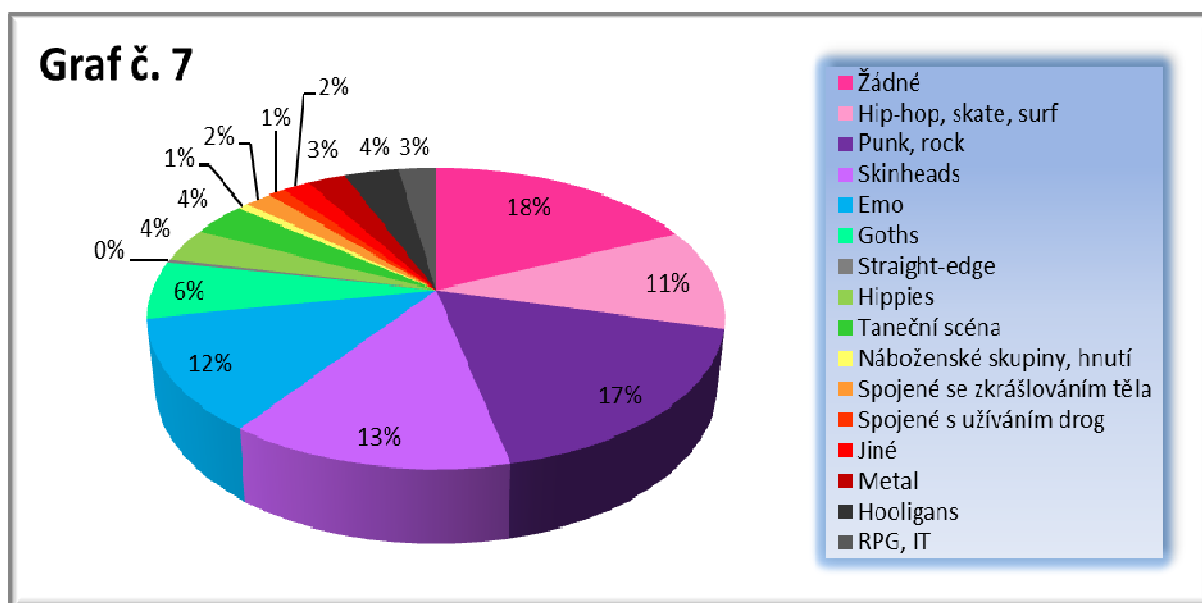

Graf 6 Označ skupinu lidí, které považuješ za subkulturu.

Respondenti měli na výběr ze sedmi různých skupin a směli označit jednu a více odpovědí. Většina dotazovaných správně označila skupiny definované jako subkultury.

Otázka č. 7

Vypiš subkultury, které znáš:

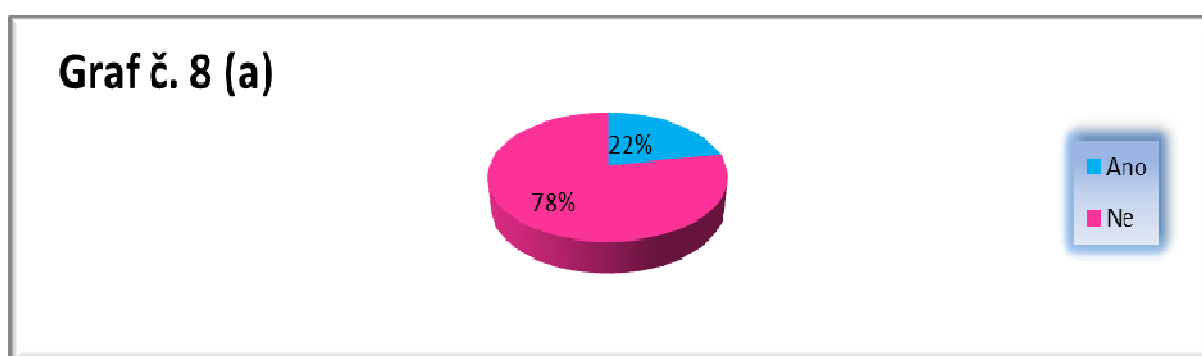

Graf 7 Vypiš subkultury, které znáš:

Otázka s otevřenou možností odpovědi. Celkem bylo respondenty v dotaznících vypsáno 15 různých subkultur. Část dotazovaných, kterou tvořilo 18%, odpověděla, že neznají žádnou subkulturu. Zbylí respondenti jmenovali nejméně jednu subkulturu. Které subkultury byly žákům a studentům více či méně známé, je patrné z grafu.

Otázka č. 8:

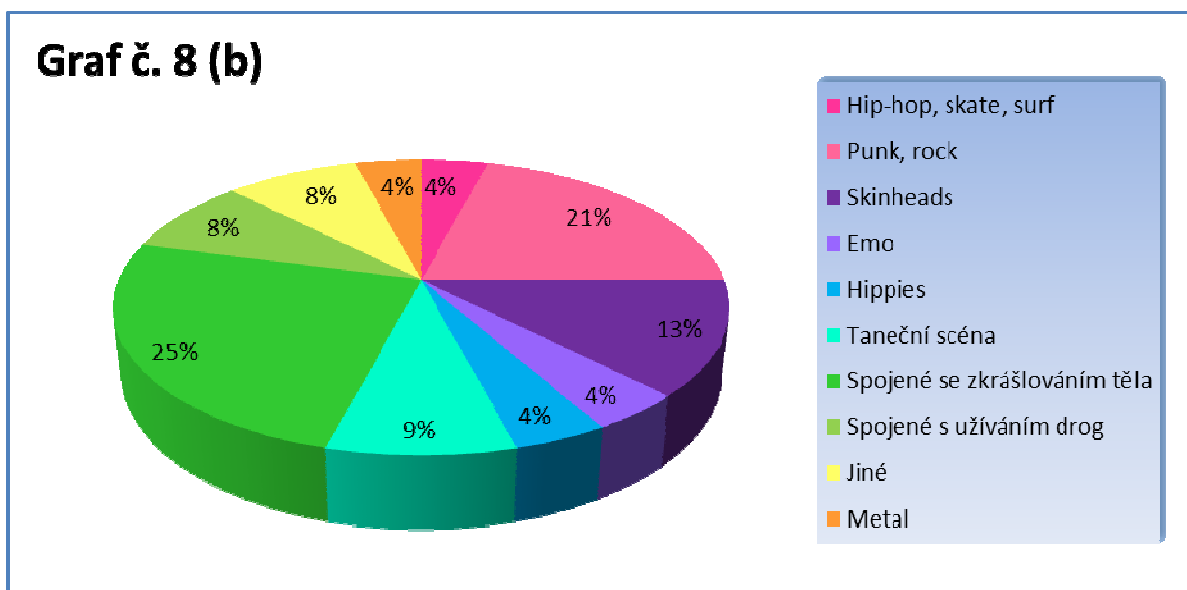
Jsi členem nějaké subkultury?

Graf 8(a) Jsi členem nějaké subkultury?

Jak je vidět na grafu, pouhých 22% dotazovaných, což je 25 respondentů ze 112, se řadí k nějaké subkultuře. Zbylých 78%, tedy 87 respondentů se k žádné subkultuře neřadí.

Pokud ano, které?

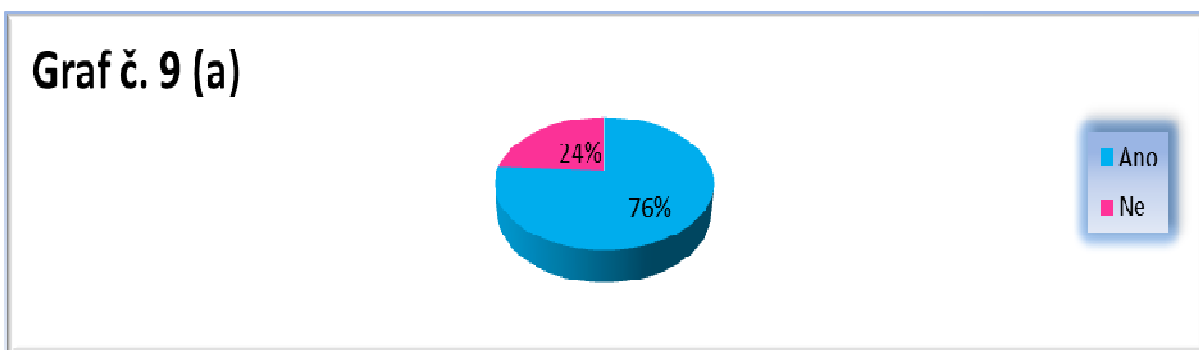

Graf 8(b) Pokud ano, které?

Při zvolení varianty ano v první části otázky respondenti v druhé části této otázky uváděli konkrétní subkultury. Nejvíce respondentů se řadí k subkultuře spojené se zkrášlováním těla, tedy tattoo, body building a jiné. Další nejpočetnější skupinou je punk a rock, k té se řadí 5 respondentů z 25, tj. 21%. Dalších 13%, které tvoří 3 respondenti, jsou příslušníky subkultury skinheads. Zbylí respondenti zastupují řady subkultur spojených s užíváním drog, hip-hop, emo, metal, taneční scéna, hippies a jiné.

Otázka č. 9

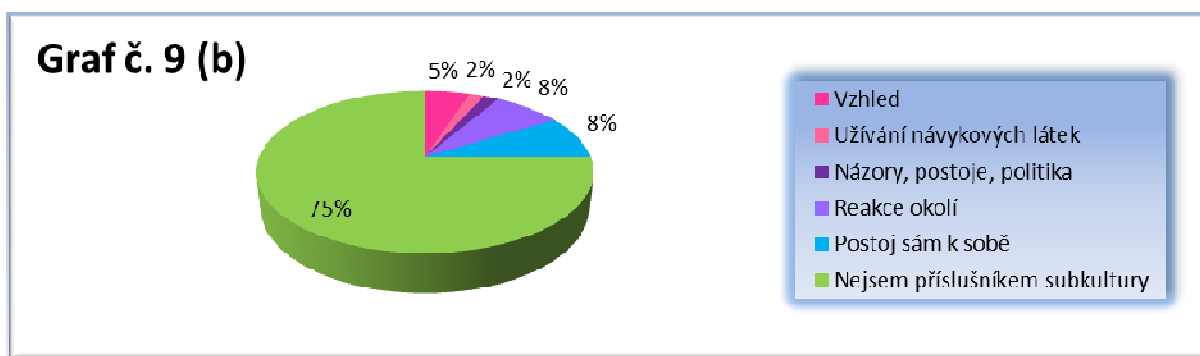
Jsi-li příslušníkem nějaké subkultury, ovlivnilo Tě nějak členství v této skupině?

Graf 9(a) Jsi-li příslušníkem nějaké subkultury, ovlivnilo Tě nějak členství v této skupině?

Příslušnost k subkultuře ovlivnila 19 dotazovaných z 25. V procentech je to 76%.

Pokud ano popiš prosím jak:

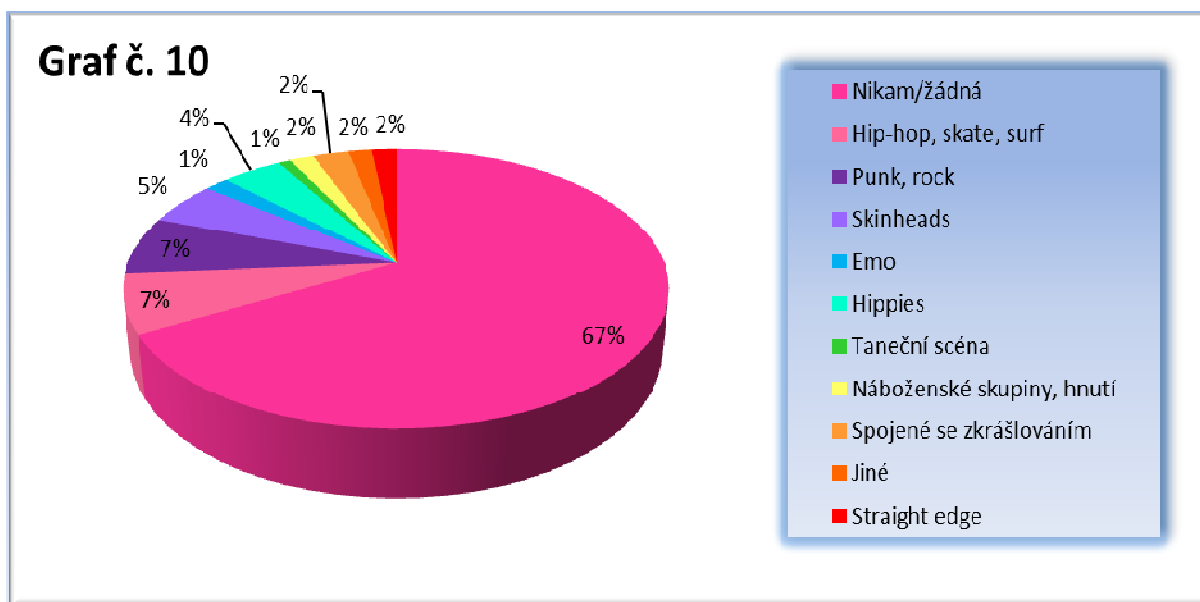

Graf 9(b) Pokud ano popiš prosím jak:

Tato část otázky byla otevřená, respondenti zde uváděli konkrétní příklady. Příslušnost k subkultuře ovlivnila dotazované nejvíce v jejich názorech, postojích, politice a v postoji sama k sobě. Další změnou, kterou s sebou u některých dotazovaných tato příslušnost přinesla, byla změna vzhledu. Nejčastěji uváděnými byla změna účesu, líčení, styl oblékání, nové tetování a piercing.

Otázka č. 10

Do jaké subkultury bys chtěl(a) případně patřit, nebo Ti je sympatická?

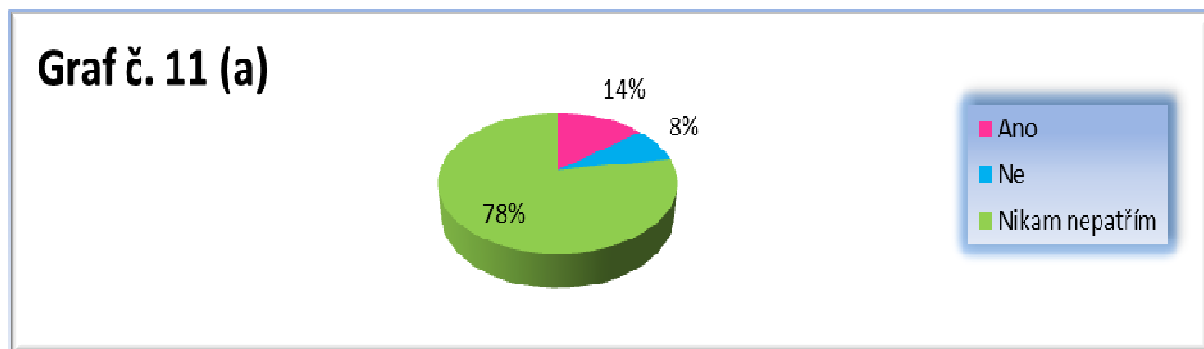

Graf 9 Do jaké subkultury bys chtěl(a) případně patřit, nebo Ti je sympatická?

Otevřená otázka umožňující více odpovědí. Nejvíce respondentů uvedlo, že by nechtěli patřit do žádné subkultury. Nejčastěji žáci a studenti sympatizují se subkulturou hip-hop a punk. Jako další uváděné subkultury byly zmíněny výše uvedené skinheads, hippies, emo, subkultury spojené se zkrášlováním a další, které jsou patrné z grafu.

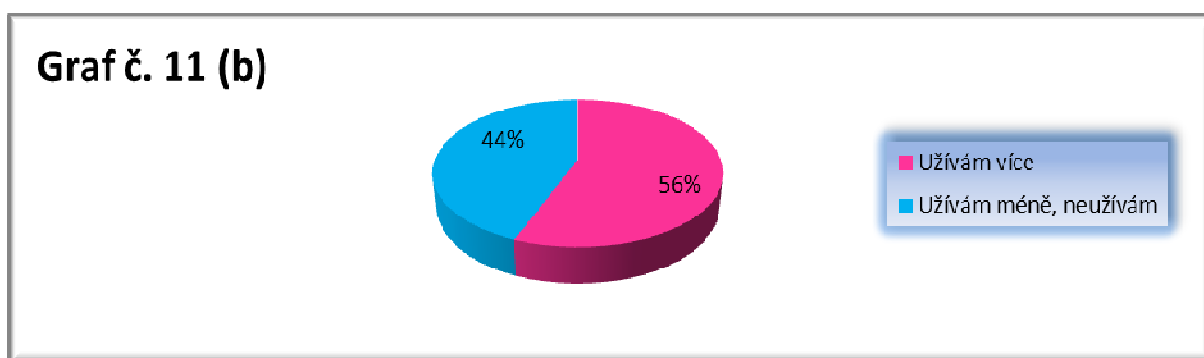
Otázka č. 11

Patříš-li do nějaké subkultury, změnil se od té doby Tvůj postoj k užívání alkoholu a drog?

Graf 10 Patříš-li do nějaké subkultury, změnil se od té doby Tvůj postoj k užívání alkoholu a drog?

Pokud ano, jak?

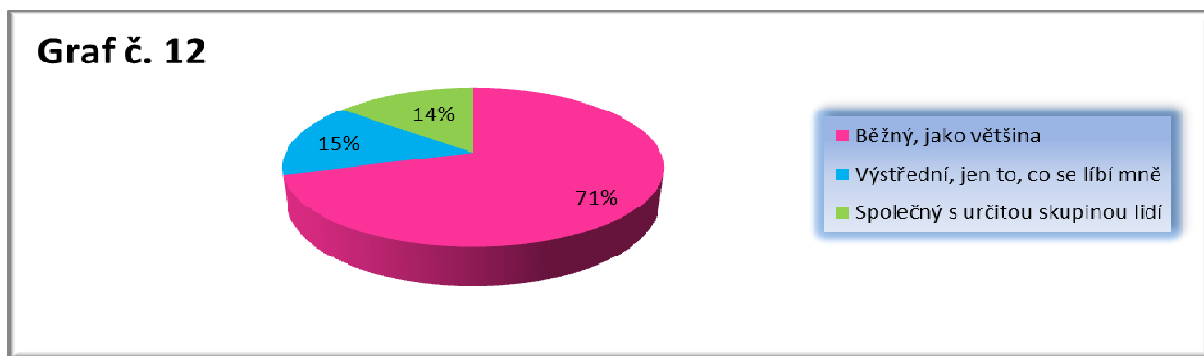

Graf 11 Pokud ano, jak?

V této otázce měli respondenti vybrat poze jednu variantu. Postoj k užívání alkoholu a drog se změnil 16 z 25 dotazovaných, tj. 14%. Z toho 14 respondentů, tj. 56% užívá návykové látky více než dříve. Nejčastěji se jedná o konzumaci alkoholu, převážně piva a kouření cigaret a marihuany.

Otázka č. 12

Jak by si popsal(a) svůj styl oblékání?

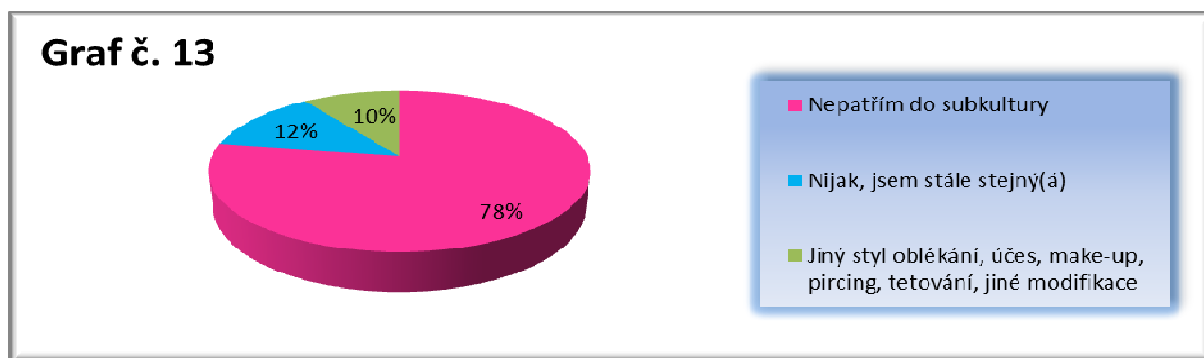

Graf 12 Jak by si popsal(a) svůj styl oblékání?

V této otázce byla možnost výběru odpovědi omezena pouze na jednu variantu. Z grafu je patrné, že více než polovina respondentů, konkrétně 71%, se obléká běžně jako většina. Osobitý styl má 17 dotazovaných, tj. 15% a zbylých 16 respondentů, tj. 14% se obléká ve stylu, který má společný s určitou skupinou lidí.

Otázka č. 13

Pokud patříš k nějaké subkultuře, ovlivnilo a ovlivňuje to nějak Tvůj styl oblékání, vzhled, účes..?

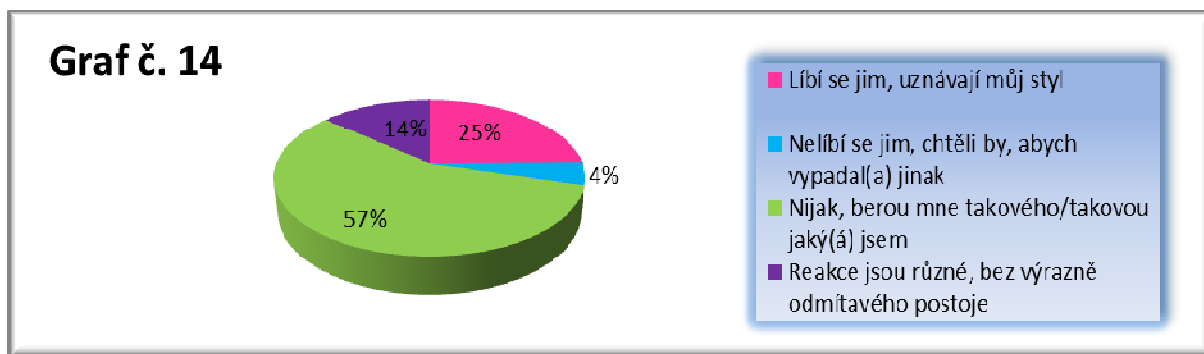

Graf 13 Pokud patříš k nějaké subkultuře, ovlivnilo a ovlivňuje to nějak Tvůj styl oblékání, vzhled, účes..?

V této otázce mohli respondenti zvolit pouze jednu variantu. Z grafu je patrné, že pouze 10%, tj. 11 respondentů, ovlivnila příslušnost k nějaké subkultuře, jejich styl, vizáž a jiné. Dalších 12%, tj. 14 dotazovaných, příslušnost k subkultuře v tomto směru nijak neovlivnila.

Otázka č. 14

Jak na Tvoji image reaguje tvé okolí (rodiče, učitelé..)?

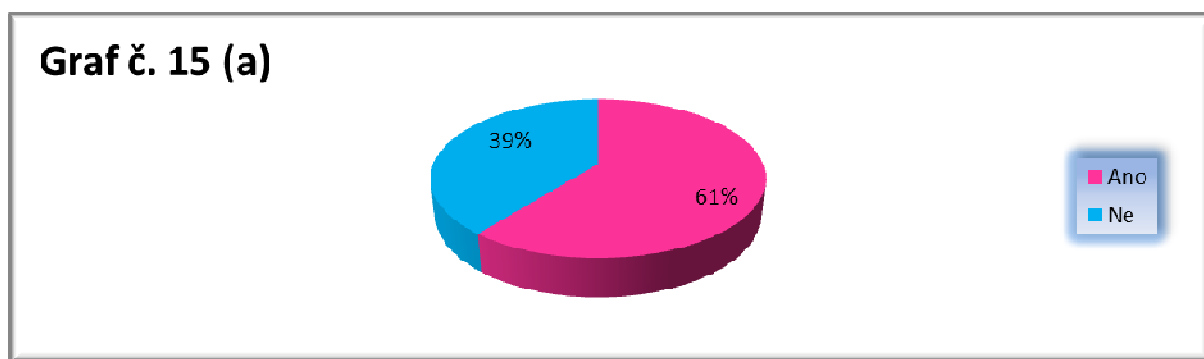

Graf 14 Jak na Tvoji image reaguje tvé okolí (rodiče, učitelé..)?

U otázky číslo čtrnáct směli respondenti vybrat pouze jednu variantu. 62 respondentů, tj. 57% uvedlo, že na jejich image okolí nijak nereáguje. U 27 respondentů, tj. 25%, lidé z okolí uznávají jejich styl a líbí se jim. Ve 14%, což je tvořeno 15ti respondenty, jsou reakce na image dotazovaných různé a však bez odmítavého postoje. Zbylé 4%, které tvoří skupina 5ti dotazovaných, uvádějí, že lidé z jejich okolí chtějí, aby vypadali jinak.

Otázka č. 15

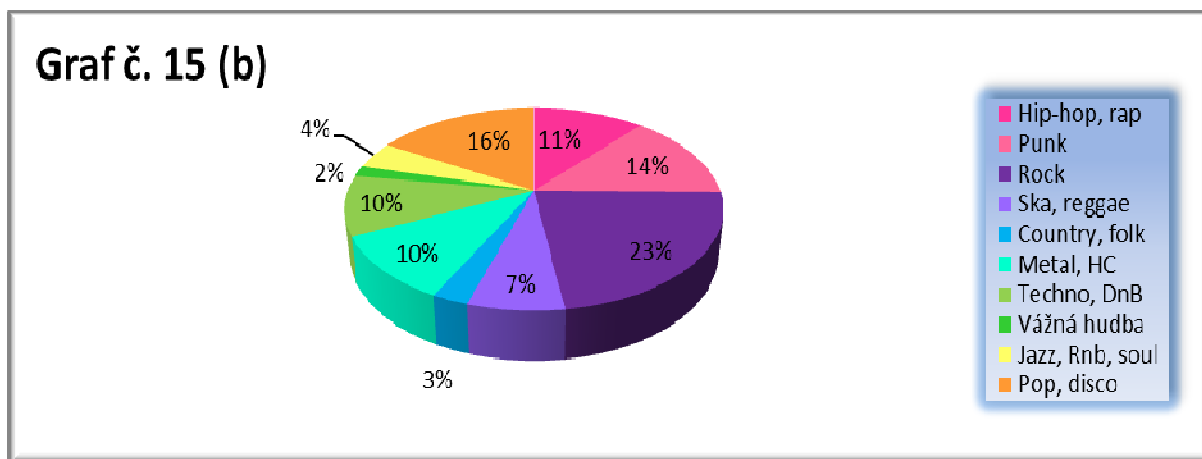
Označil(a) by ses za fanouška nějakého hudebního stylu?

Graf 15 Označil(a) by ses za fanouška nějakého hudebního stylu?

Z tohoto grafu je patrné, že více než polovina respondentů, konkrétně 68, tj. 61%, je fanouškem nějakého hudebního stylu.

Jakého?

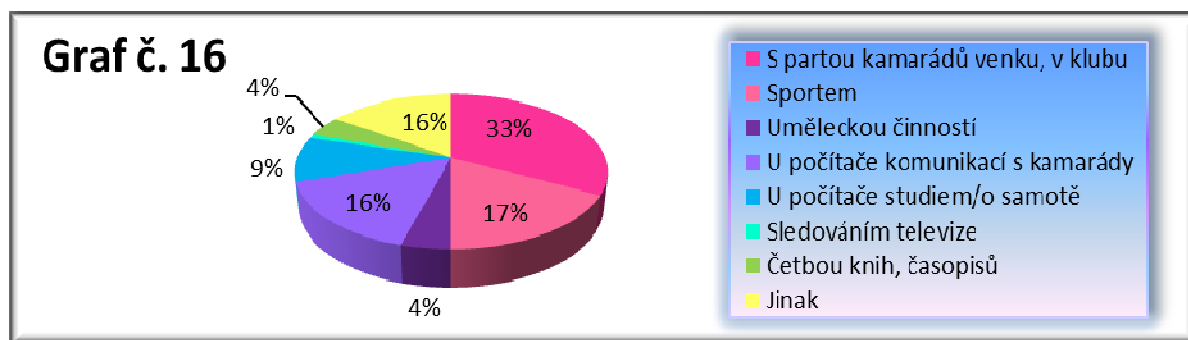

Graf 16 Jakého?

Tato část otázky byla otevřená a respondenti měli možnost vypsát více odpovědí. Na grafu je patrné, že respondenti uvedli oblíbenost různých hudebních stylů. Nejčastěji jsou zde zastoupeny styly: rock, punk, pop a disco, metal, techno a jiné. V jakém poměru je toto zastoupení je zřejmé z grafu.

Otázka č. 16

Jak nejčastěji trávíš svůj volný čas?

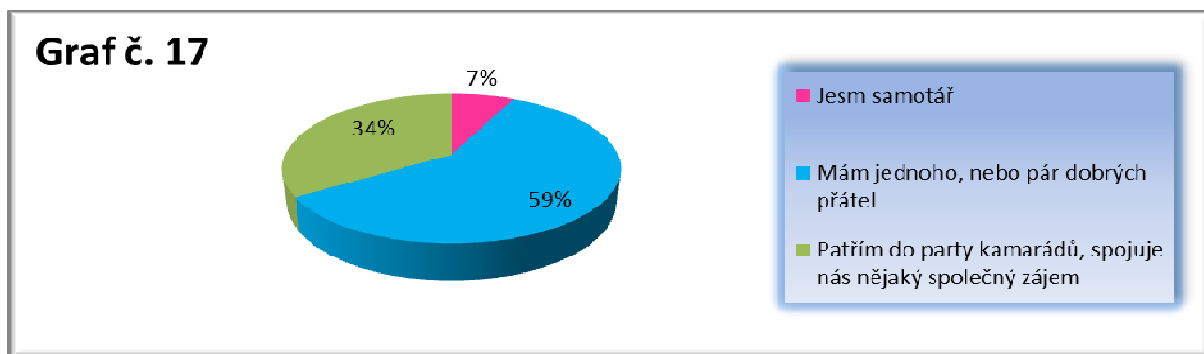

Graf 16 Jak nejčastěji trávíš svůj volný čas?

U této otázky mohli respondenti označit pouze jednu odpověď. Výsledky jsou patrné z grafu.

Otázka č. 17

Jaké tvrzení se k Tobě nejlépe hodí?

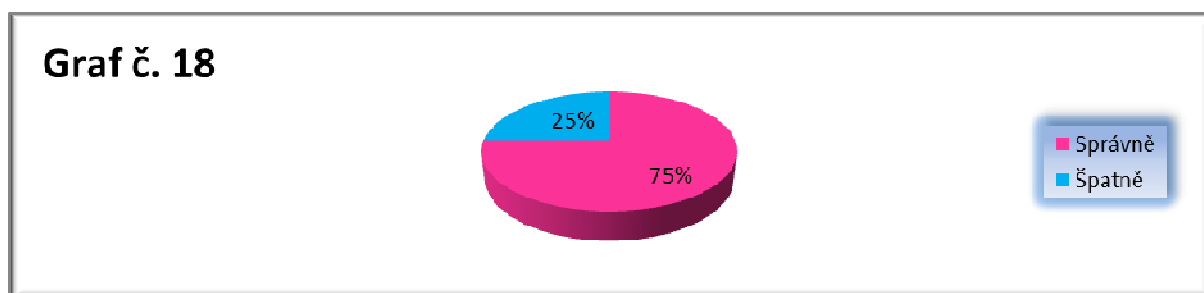

Graf 17 Jaké tvrzení se k Tobě nejlépe hodí?

Zde mohli respondenti označit pouze jednu z možností. Na grafu je patrné, že většina dotazovaných se rádo stýká s druhými lidmi. Nejvíce respondentů uvedlo, že mají jednoho, nebo pár dobrých přátel. Další respondenti uvedli, že patří do party kamarádů, se kterými je spojuje nějaký společný zájem. Nejméně početná je skupina respondentů, kteří uvedli, že jsou samotáři a příliš nevyhledávají společnost druhých lidí.

Otázka č. 18

Přiřaď k sobě projevy subkultur se subkulturou, ke které si myslíš, že náleží:

Graf 18 Přiřaď k sobě projevy subkultur se subkulturou, ke které si myslíš, že náleží:

Ze 112 dotazovaných dokázalo správně přiřadit typické jevy k vybraným subkulturám 84 respondentů, tj. 75%. Nejčastěji objevovanou chybou byla záměna projevů subkultury skinheads a subkultury hooligans. Další často zaměňované byly subkultury emo a goths. Ostatní subkultury byly přiřazovány ve většině případů bez problémů.

4.7 Porovnání výsledků šetření s hypotézami

4.7.1 1. Hypotéza

Respondenti spadající do věkové kategorie 18-20 let se ve více případech setkali s pojmem subkultura a orientují se v projevech jednotlivých subkultur více než respondenti ve věkové kategorii 14-17 let.

$$H_0: P(X \cap Y) = P(X) P(Y)$$

$$H_1: P(X \cap Y) \neq P(X) P(Y)$$

Tabulka pozorovaných četností:

Respondenti	Ano	Ne	Celkem
14-17	9	55	64
18-20	6	42	48
celkem	15	97	112

Tabulka 2 - H1 Tabulka pozorovaných četností

Tabulka očekávaných četností:

Respondenti	Ano	Ne	Celkem
14-17	$64 * 15 / 112 = 8,57$	$64 * 97 / 112 = 55,43$	64
18-20	$48 * 15 / 112 = 6,43$	$48 * 97 / 112 = 41,57$	48
celkem	15	97	112

Tabulka 3 - H1 Tabulka očekávaných četností

Testové kritérium:

Respondenti	Ano	Ne	Celkem
14-17	$(9 - 8,57)^2 / 8,57 = 0,02$	$(55 - 55,43)^2 / 55,43 = 3,32$	3,34
18-20	$(6 - 6,43)^2 / 6,43 = 0,03$	$(42 - 41,57)^2 / 41,57 = 4,45$	4,48
celkem	0,05	7,77	7,82

Tabulka 4 - H1 Testové kritérium

Testové kritérium: 7,82

Kritická hodnota: 3,84 ($\alpha = 0,05$)

Rozhodovací pravidlo: $TK < KH$

H_0 se zamítá \rightarrow potvrzuje se H_1 (alternativní hypotéza)

V rámci získaných dat bylo zjištěno na hladině významnosti ($\alpha = 0,05$), že žáci a studenti spadající do věkové kategorie 14-17 let se méně často setkali s pojmem subkultura a méně se orientují v projevech jednotlivých subkultur nežli žáci a studenti ve věkové kategorii 14-17 let. Z toho vyplývá, že 1. hypotéza může být falzifikována.

4.7.2 2. Hypotéza

Příslušníky nějaké subkultury budou častěji chlapci, než dívky.

$H_0: P(X \cap Y) = P(X) P(Y)$

$H_1: P(X \cap Y) \neq P(X) P(Y)$

Tabulka pozorovaných četností:

Respondenti	Ano	Ne	Celkem
dívky	9	46	55
chlapci	16	41	57
celkem	25	87	112

Tabulka 5 - H2 Tabulka pozorovaných četností

Tabulka očekávaných četností:

Respondenti	Ano	Ne	Celkem
dívky	$55 * 25 / 112 = 12,28$	$55 * 87 / 112 = 42,72$	55
chlapci	$57 * 25 / 112 = 12,72$	$57 * 87 / 112 = 44,28$	57
celkem	25	87	112

Tabulka 6 - H2 Tabulka očekávaných četností

Testové kritérium:

Respondenti	Ano	Ne	Celkem
dívky	$(9 - 12,28)^2 / 12,28 = 0,88$	$(46 - 42,72)^2 / 42,72 = 0,25$	1,13
chlapci	$(16 - 12,72)^2 / 12,72 = 0,84$	$(41 - 44,28)^2 / 44,28 = 0,24$	1,08
celkem	1,72	0,49	2,21

Tabulka 7 - H2 Testové kritérium

Testové kritérium: 2,21

Kritická hodnota: 3,84 ($\alpha = 0,05$)

Rozhodovací pravidlo: $TK < KH$

H_0 se potvrzuje \rightarrow zamítá se H_1 (alternativní hypotéza)

V rámci získaných dat bylo zjištěno na hladině významnosti ($\alpha = 0,05$), že z dotazovaných respondentů hlásících se k nějaké subkultuře je větší počet chlapců než dívek. Z toho vyplývá, že 2. hypotéza může být verifikována.

4.7.3 3. Hypotéza

Příslušnost k subkultuře ovlivnila image, životní styl a osobní život ve více případech dívkám než chlapcům.

$H_0: P(X \cap Y) = P(X) P(Y)$

$H_1: P(X \cap Y) \neq P(X) P(Y)$

Tabulka pozorovaných četností:

Respondenti	Ano	Ne	Celkem
dívky	2	7	9
chlapci	6	10	16
celkem	8	17	25

Tabulka 8 - H3 Tabulka pozorovaných četností

Tabulka očekávaných četností:

Respondenti	Ano	Ne	Celkem
dívky	$9 * 8 / 25 = 2,88$	$9 * 17 / 25 = 6,12$	9
chlapci	$16 * 8 / 25 = 5,12$	$16 * 17 / 25 = 10,88$	16
celkem	8	17	25

Tabulka 9 - H3 Tabulka očekávaných četností

Testové kritérium:

Respondenti	Ano	Ne	Celkem
dívky	$(2 - 2,88)^2 / 2,88 = 0,27$	$(7 - 6,12)^2 / 6,12 = 0,13$	0,40
chlapci	$(6 - 5,12)^2 / 5,12 = 0,15$	$(10 - 10,88)^2 / 10,88 = 0,07$	0,22
celkem	0,42	0,20	0,62

Tabulka 10 - H3 Testové kritérium

Testové kritérium: 0,62

Kritická hodnota: 3,84 ($\alpha = 0,05$)

Rozhodovací pravidlo: TK < KH

H_0 se potvrzuje \rightarrow zamítá se H_1 (alternativní hypotéza)

V rámci získaných dat bylo zjištěno na hladině významnosti ($\alpha = 0,05$), že příslušnost k subkultuře ovlivnila image, životní styl a osobní život ve více případech dívkám než chlapcům. Z toho vyplývá, že 3. hypotéza může být verifikována.

4.7.4 4. Hypotéza

Respondentů uvádějících příslušnost k subkultuře, jež u nich vedla k zvýšenému užívání drog a alkoholu bude více ve věkové kategorii 14-17 let než respondentů starších, tedy 18-20 let.

$H_0: P(X \cap Y) = P(X) P(Y)$

$H_1: P(X \cap Y) \neq P(X) P(Y)$

Tabulka pozorovaných četností:

Respondenti	Ano	Ne	Celkem
14-17	4	3	7
18-20	3	3	6
celkem	7	6	13

Tabulka 11 - H4 Tabulka pozorovaných četností

Tabulka očekávaných četností:

Respondenti	Ano	Ne	Celkem
14-17	$7 * 7 / 13 = 3,77$	$7 * 6 / 13 = 3,23$	7
18-20	$6 * 7 / 13 = 3,23$	$6 * 6 / 23 = 2,77$	6
celkem	7	6	13

Tabulka 12 - H4 Tabulka očekávaných četností

Testové kritérium:

Respondenti	Ano	Ne	Celkem
14 - 17	$(4 - 3,77)^2 / 3,77 = 0,01$	$(3 - 3,23)^2 / 3,23 = 0,02$	0,03
18 - 20	$(3 - 3,23)^2 / 3,23 = 0,02$	$(3 - 2,77)^2 / 2,77 = 0,02$	0,04
celkem	0,03	0,04	0,07

Tabulka 13 - H4 Testové kritérium

Testové kritérium: 0,07

Kritická hodnota: 3,84 ($\alpha = 0,05$)

Rozhodovací pravidlo: TK < KH

H_0 se potvrzuje \rightarrow zamítá se H_1 (alternativní hypotéza)

V rámci získaných dat bylo zjištěno na hladině významnosti ($\alpha = 0,05$), že z dotazovaných respondentů uvádějících příslušnost k subkultuře, jež u nich vedla k zvýšenému užívání drog a alkoholu, je více ve věkové kategorii 14-17 let než respondentů spadajících do věkové kategorie 18-20let. Z toho vyplývá, že 4. hypotéza může být verifikována.

4.8 Závěr výzkumu

Výzkum, který se konal v devátých třídách na Základní škole Polabiny 3, Střední průmyslové škole elektrotechnické Karla IV. a Střední zdravotnické škole Pardubice pomocí dotazníkového šetření, přinesl mnoho zajímavých informací.

Výzkum byl proveden mezi 112 studenty: 36 žáků z devátých tříd základní školy, 43 studentů střední průmyslové školy elektrotechnické a 33 studentů ze střední zdravotnické školy. Do věkové kategorie 14-17 let spadalo 64 respondentů a zbylých 48 respondentů

spadalo do věkové kategorie vyšší, tedy 18-20 let. Složení žáků a studentů bylo 55 dívek a 57 chlapců.

Na otázku, zda se dotazovaní již někdy setkali s pojmem subkultura, odpovědělo kladně 65 dotazovaných, tj. 58% z toho však pouze 15 respondentů se orientuje v jednotlivých subkulturách a jejich projevech.

Za příslušníky nějaké subkultury se považuje pouze 25 ze 112 dotazovaných, tj. 22%. Subkultury, ke kterým se respondenti nejvíce hlásili, jsou subkultury spojené se zkrášlováním těla, (tattoo a body modification, body building), dále skinheads, punk, taneční scéna, hippies, emo a subkultury spojené s užíváním drog.

Nejčastěji jmenovanými a tedy nejznámějšími subkulturami mezi dotazovanými byly subkultury punk, skinheads, hip-hop, emo, hooligans, RPG a subkultury spojené se zkrášlováním těla. Zřídka byly jmenovány i subkultury straight-edge, náboženské skupiny a hnutí a subkultury spojené s užíváním drog.

Vstupem do subkultury se změnil postoj k užívání návykových látek 16 z 25 dotazovaných. Z toho u 11 respondentů vedla změna k větší konzumaci těchto látek, převážně pak pití piva, kouření cigaret a marihuany. U zbylých 5 respondentů se tento postoj změnil směrem k menší konzumaci, neužívání a dokonce i k odsuzování těchto látek.

Příslušnost k subkultuře ovlivnila do jisté míry styl oblékání, vzhled, účes, make-up a jiné úpravy pouze u 11 z 25 dotazovaných, tj. 10%. Na jejich vzhled reaguje okolí různě. U 57% dotazovaných není reakce okolí na jejich vzhled žádná, jsou bráni takoví, jací jsou. V případě kladné reakce a uznání stylu okolím se jedná o 25%, dalších 14% respondentů odpovědělo, že reakce na jejich vzhled jsou různé a však bez výrazně odmítavého postoje a konečně zbylé 4% dotazovaných uvádí, že okolí nepřijímá jejich vzhled a chtějí, aby se dotyčný změnil. Z toho vyplývá, že jistá dávka netolerance, i když v malé míře, ve společnosti stále existuje.

Z odpovědí na otázku, zda by se respondenti označili, za fanouška nějakého hudebního stylu vyplývá, že 61% respondentů má nějaký oblíbený styl hudby. Mezi nejčastěji jmenované hudební styly patřily punk, rock, hip-hop, disco, ska, reggae, metal, techno, jazz. V menším měřítku zde byly zastoupeny styly country, folk a vážná hudba. Z těchto výsledků je patrné, že hudební vkus dotazovaných respondentů je rozmanitý.

V otázce číslo osmnáct, která testovala orientaci respondentů v subkulturách a jejich projevech, se ukázalo, že většina dotazovaných, konkrétně 84, tj. 75% se dokáže orientovat ve

vybraných subkulturách a jejich znacích. Vzhledem k malému množství správných odpovědí u otázek číslo pět a šest, které také mapovaly orientaci respondentů v projevech subkultur, se dá usuzovat, že velký počet správných odpovědí u otázky číslo osmnáct mohl být ve více případech dosažen vylučovací metodou.

ZÁVĚR

Tato bakalářská práce se věnovala tématu Subkultury jako jev ovlivňující psychosociální vývoj mládeže. Cílem práce bylo zjistit, jak se mládež ve věku 14-20 let orientuje v jednotlivých subkulturách a jejich projevech. Zda jsou sami příslušníky nějaké subkultury, co jim to přineslo a jestli příslušnost k subkultuře nějakým způsobem ovlivnila jejich životní postoj, jejich názory, či vzhled, styl oblékání a jiné.

Práce byla rozčleněna na teoretickou a praktickou část. V teoretické části byly definovány pojmy mládež, kultura, subkultura, sociální identita a termín psychosociální vývoj. Dále zde byly přiblíženy počátky subkultur a blíže popsány vybrané tradiční subkultury mládeže v České republice. Jejich historie, znaky a také vzhled a styl oblékání. Vzhledem k velkému množství existujících subkultur a s přihlédnutím k rozsahu této práce jsem byla nucena vybrat pouze některé subkultury. Zvolila jsem ty, které jsou v Čechách asi nejvíce známé a nejpočetněji zastoupené, ale i k těm by se daly ještě připojit další, neméně zajímavé. Těmi jsou například subkultury spojené se zkrášlováním, těla (Tattoo, Body building..), subkultury taneční (Techno, Disco..) a mnoho dalších. V poslední kapitole této teoretické části byly přiblíženy a popsány rizikové skupiny a subkultury mládeže. Tato kapitola byla do práce zařazena z důvodu častého spojování subkultur mládeže s rizikovým chováním. Konkrétně byla věnována pozornost skupinám spojeným s kriminálním jednáním, užíváním návykových látek, rasistickým chováním, pseudonáboženstvím a také se sebepoškozováním.

V praktické části byl popsán průběh a výsledky dotazníkového šetření zaměřeného na mládež ve věku 14-20 let. Výzkum měl za cíl zjistit, jak se mládež v tomto věku orientuje v problematice subkultur. Zda znají jednotlivé subkultury, jejich projevy, odlišnosti a znaky. Jaký mají k subkulturám postoj, zda jsou příslušníky některé z nich, jaký to na ně má vliv. Zjistit, zda se příslušníky subkultur stává častěji mládež v nižším věku, tedy 14-17 let nebo mládež starší, spadající do věkové kategorie 18-20 let. V rámci výzkumného šetření byly stanoveny čtyři hypotézy. Z těchto hypotéz se díky informacím získaným z dotazníků potvrdily tři hypotézy ze čtyř. Vyvrácena byla hypotéza předpokládající, že respondenti, kteří se ve více případech setkali s pojmem subkultura, a orientují se v jednotlivých projevech subkultur, jsou ti, spadající do vyšší věkové kategorie, tedy 17-20 let. Zbylé tři hypotézy byly potvrzeny

a s nimi i původní předpoklady. Domnívám se, že se mi podařilo splnit cíle tohoto výzkumu a získat potřebné informace.

Téma této bakalářské práce je pro mne zajímavé a během psaní tohoto textu jsem objevila mnoho dalších pro mne nových a zajímavých informací, které se bohužel do této práce, vzhledem k jejímu stanovenému rozsahu a obsáhlosti problematiky nevešly. Jistě by se v budoucnu daly využít v nějakém jiném výzkumu zabývajícím se tímto tématem.

Přínos této bakalářské práce vidím především v přiblížení problematiky více či méně známých vybraných subkultur vyskytujících se na území České republiky širší veřejnosti, která dle mého názoru není příliš obeznámena s touto problematikou, což potvrdil i provedený výzkum.

Seznam použité literatury:

- ATKINSONOVÁ, Rita L. *Psychologie*. 1. vyd. Praha: Victoria Publishing, 1995, 863 s. ISBN 80-856-0535-X.
- BARKER, Chris. *Slovník kulturních studií*. Vyd. 1. Překlad Irena Reifová, Kateřina Gillárová, Michal Pospíšil. Praha: Portál, 2006, 206 s. ISBN 80-736-7099-2.
- DUFFKOVÁ, Jana, Lukáš URBAN a Josef DUBSKÝ. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 237 s. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-807-3801-236.
- GANERI, Anita. *Drogy: od extáze k agonii*. 1. vyd. Praha: Amulet, 2001, 149 s. Alfabet. ISBN 80-862-9970-8.
- GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Překlad Vladimír Jůva. Brno: Paido, 2000, 207 s. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-859-3179-6.
- HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Velký psychologický slovník*. Vyd. 4., V Portálu 1. Ilustrace Karel Nepraš. Praha: Portál, 2010, 797 s. ISBN 978-80-7367-686-5.
- CHARVÁT, Michal. *Hostilita ve sportovním prostředí*. Brno: BMS creative, 2008. ISBN 978-80-254-3146-7.
- KOLÁŘOVÁ, Marta a Anna ORAVCOVÁ. *Revolta stylem: hudební subkultury mládeže v České republice*. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011, 264 s., [8] s. obr. příl. Knižnice Sociologické aktuality, sv. 24. ISBN 978-807-3301-941.
- MACEK, Petr. *Adolescence*. 2., upr. vyd. Praha: Portál, 2003, 141 s. ISBN 80-717-8747-7.
- MAREŠ, Miroslav, Josef SMOLÍK a Marek SUCHÁNEK. *Fotbaloví chuligáni: Evropská dimenze subkultury*. 1. vyd. Brno, 2004. ISBN 80-903333-0-3.
- MATOUŠEK, Oldřich a Andrea KROFTOVÁ. *Mládež a delikvence*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2003, 340 s. ISBN 80-717-8771-X
- NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie: přehled základních oborů*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2011, 863 s. ISBN 978-807-3874-438.
- PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, 322 s. ISBN 80-717-8772-8.
- SMOLÍK, Josef. *Subkultury mládeže: uvedení do problematiky*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010, 281 s. ISBN 978-802-4729-077.
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie. Dětství, dospělost, stáří*. 1. vyd. Praha: Portál, 2000, 522 s. ISBN 80-717-8308-0.
- Velký sociologický slovník: I. svazek A-O*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996, 747 s. ISBN 80-718-4164-1.
- Velký sociologický slovník: II. svazek A-O*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1996, 747 s. ISBN 80-7184-310-5.

ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kontrola kriminality mládeže*. 1. vyd. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2002, 231 p. ISBN 80-864-7308-2.

518., Vladimír. *Kmeny: [současné městské subkultury]*. 1. vyd. Editor Karel Veselý. V Praze: Yinachi, 2011, 517 s. ISBN 978-809-0397-323.

Internetové zdroje:

Mezipatra: O nás. *Mezipatra* [online]. 2001 [cit. 2012-10-12]. Dostupné z: [www:
http://www.mezipatra.cz/festival/o-nas](http://www.mezipatra.cz/festival/o-nas)

Sexuality and gender identity-based cultures. In: *Sexuality and gender identity-based cultures* [online]. 2008 [cit. 2012-12-14]. Dostupné z: http://www.princeton.edu/~achaney/tmve/wiki100k/docs/Sexuality_and_gender_identity-based_cultures.html

VEDRAL, Honza. Doufám, že zemřu dřív, než zestárnu. In: *Doufám, že zemřu dřív, než zestárnu* [online]. 2008 [cit. 2012-12-14]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/doufam-ze-zemru-driv-nez-zestarnu-drg-/kavarna.aspx?c=A080724_175223_kavarna_bos

VEDRAL, Honza. Pravda o skinheads: žádní andělé, ale ani čistokrevní rasisti. In: *Pravda o skinheads: žádní andělé, ale ani čistokrevní rasisti* [online]. 2008 [cit. 2012-12-14]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/pravda-o-skinheads-zadni-andele-ale-ani-cistokrevni-rasisti-p4m-/kavarna.aspx?c=A080918_165208_kavarna_bos

WEBB, MERTIN. Manga by any other name is . . . : Do Japan's world-conquering cartoons have to be created by Japanese to be the real deal?. In: *Manga by any other name is . . .* [online]. 2006 [cit. 2012-10-12]. Dostupné z: www.japantimes.co.jp/text/fl20060528x1.html

Zákony:

Česko. O odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů. In: *218/2003*. 2003.

Česko. Zákon o přestupcích. In: *200/1990*. 1990.

Seznam doporučené literatury:

HEMINGSON, Vince. *Tetování: katalog motivů: základní příručka body-artu*. V Praze: Slovart, 2010, 224 s. ISBN 978-80-7391-403-5.

KING, John. *Skinheadi*. 1. vyd. v českém jazyce. Praha: BB/art, 2009, 303 s. ISBN 978-80-7381-660-5.

RYCHLÍK, Martin. *Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla*. Vyd. 1. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2005, 350 s. Dějiny odívání. ISBN 80-710-6780-6.

THORNE, Russ. *Piercing*. V Praze: Slovart, 2012, 224 s. ISBN 978-80-7391-597-1.

VALENTA, Vladimír. *Tetování*. Vyd. 1. Praha: Deus, 2011, 269 s. ISBN 978-80-87408-03-2.

WATSON, By Gavin. *Skins*. New expanded ed. Church Stretton: Independent Music, 2007. ISBN 09-552-8229-2.

UNDERGROUND HARMONY 2: Multicultural Underground Fanzine. Litvínov, 2006, č. 2.
Bulldog. Praha: Vladimír Červený/Bulldog Music/, 1993, 23-4.
Move your ass. 2006, č. 13.
Real Enemy. Slovensko, 2011, č. 11.
Silesia. Opava: Martin, 2005, č. 3.
Trhavina: Časopis mentální pyrotechniky. 2010, č. 3.

Jiné zdroje:

Ancient ink[film].USA.2008.
Clockwork Orange[film].Directed by Stanley KUBRICK.USA/Great Britain.1971.
Hardcore is more than music[film].Česko.2011.
Lords of Dogtown[film].Directed by Catherine HARDWICKE.USA/Germany.2005.
Punk: Attitude[film].Directed by Don LETTS.Great Britain/USA.2005.
Punk's Not Dead[film].Directed by Susan DYNNER.USA.2007.
Quadrophenia[film].Directed by Franc RODDAM.Great Britain.1979.
Rude Boy[film].Directed by Jack HAZAN.Great Britain.1980.
Sex Pistols: Agents of Anarchy[film].Directed by Sonia ANDERSON.Great Britain.2008.
Skinhead Attitude[film].Directed by Daniel SCHWEIZER.Switzerland/France/Germany.2003.
This Is England[film].Directed by Shane MEADOWS.Great Britain.2006.
The Football Factory[film].Directed by Nick LOVE.Great Britain.2004.
Hooligans.cz. *Hooligans* [online]. 2013 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://www.hooligans.cz/>
Kidsand And Heroes. *Kids And Heroes: Punkrock magazine* [online]. 2004 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://www.kidsandheroes.com/>
PainART. *PainART* [online]. 2010 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://www.painart.cz/>
Pork pie-ezin. *Pork pie-ezin* [online]. 2010 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://porkpie-ezin.blogspot.cz/>
Skinread. *Skinread* [online]. 2010 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://skinread.wz.cz/>

Seznam grafů:

Graf 1 Pohlaví	44
Graf 2 Věk.....	45
Graf 3 Škola	45
Graf 4 Setkal(a) ses už někdy s pojmem subkultura?	45
Graf 5 Jaké znaky považuješ za typické pro subkultury?	46
Graf 6 Označ skupinu lidí, které považuješ za subkulturu.	46
Graf 7 Vypiš subkultury, které znáš:	47
Graf 8(a) Jsi členem nějaké subkultury?	47
Graf 8(b) Pokud ano, které?.....	48
Graf 9(a) Jsi-li příslušníkem nějaké subkultury, ovlivnilo Tě nějak členství v této skupině?.....	48
Graf 9(b) Pokud ano popiš prosím jak:.....	49
Graf 10 Do jaké subkultury bys chtěl(a) případně patřit, nebo Ti je sympatická?	49
Graf 11(a) Patříš-li do nějaké subkultury, změnil se od té doby Tvůj postoj k užívání alkoholu a drog?	50
Graf 11(b) Pokud ano, jak?.....	50
Graf 12 Jak by si popsal(a) svůj styl oblékání?	51
Graf 13 Pokud patříš k nějaké subkultuře, ovlivnilo a ovlivňuje to nějak Tvůj styl oblékání, vzhled, účes..?	51
Graf 14 Jak na Tvoji image reaguje tvé okolí (rodiče, učitelé..)?.....	52
Graf 15(a) Označil(a) by ses za fanouška nějakého hudebního stylu?.....	52
Graf 15(b) Jakého?	53
Graf 16 Jak nejčastěji trávíš svůj volný čas?	53
Graf 17 Jaké tvrzení se k Tobě nejlépe hodí?	54
Graf 18 Přiřad' k sobě projevy subkultur se subkulturou, ke které si myslíš, že náleží:.....	54

Seznam tabulek:

Tabulka 1 - Osm hlavních životních stádií	12
Tabulka 2 - H1 Tabulka pozorovaných četností	55
Tabulka 3 - H1 Tabulka očekávaných četností	55
Tabulka 4 - H1 Testové kritérium.....	55
Tabulka 5 - H2 Tabulka pozorovaných četností	56
Tabulka 6 - H2 Tabulka očekávaných četností	56
Tabulka 7 - H2 Testové kritérium.....	56
Tabulka 8 - H3 Tabulka pozorovaných četností	57
Tabulka 9 - H3 Tabulka očekávaných četností	57
Tabulka 10 - H3 Testové kritérium.....	58
Tabulka 11 - H4 Tabulka pozorovaných četností	58
Tabulka 12 - H4 Tabulka očekávaných četností	59
Tabulka 13 - H4 Testové kritérium.....	59

Seznam příloh:

Příloha č. 1: Dotazník

Příloha č. 2: Fotografie

Dotazník

Téma: Subkultury jako jev ovlivňující psychosociální vývoj mládeže

Ahoj studente/studentko,

právě se Ti do rukou dostal dotazník, který je součástí mé bakalářské práce. Cílem tohoto dotazníku je zjistit, zda je mladým lidem známá problematika subkultur a jakým způsobem ovlivňuje jejich životní styl. Žádám Tě o pár minut Tvého času na zodpovězení mých otázek v tomto dotazníku. Dotazník je zcela anonymní, tudíž se nemusíš obávat, že Tvé odpovědi bude znát někdo další. Tebou vybrané odpovědi prosím zakroužkuj. Otevřené otázky zodpověz jednou či dvěma větami. Prosím Tě o pravdivé odpovědi, ať není můj výzkum zkreslený a má nějaký přínos.

Děkuji Ti za pomoc, Tvůj čas, upřímnost a přeji Ti hezký den. ☺

Barbora Kučerová

studentka Humanitních studií Univerzity Pardubice

1. Pohlaví

Žena/Muž

2. Tvůj věk:

14-17

18-20

3. Jaký typ školy navštěvuješ?

ZŠ/SŠ/SOU

4. Setkal(a) ses už někdy s pojmem subkultura?

Ano/Ne

5. Jaké znaky považuješ za typické pro subkulturu? (můžeš zatrhnout i více odpovědí)

- a) Specifická hudba, společný vzhled, společný koníček (styl oblékání, účes, tetování atd.)
- b) Společné náboženství
- c) Ideologie, politické přesvědčení
- d) Protizákonné jednání
- e) Užívání drog
- f) Jiné, jaké?.....

6. Označ skupiny lidí, které považuješ za subkulturu (můžeš zatrhnout i více odpovědí):

- a) Punkáči
- b) Učitelé
- c) Hip-hopeři
- d) Křesťané
- e) Tattoo
- f) Skinheadi
- g) Akvaristé

7. Vypiš subkultury, které znáš:

.....

.....

8. Jsi členem nějaké subkultury?

Ano/Ne

Pokud ano, které?.....

9. Jsi-li příslušníkem nějaké subkultury, ovlivnilo Tě nějak členství v této skupině?

(pokud nejsi, nevyplňuj)

Ano/Ne

Pokud ano popiš prosím jak:

.....

10. Do jaké skupiny (subkultury) bys chtěl(a) případně patřit, nebo Ti je sympatická?

.....

11. Patříš-li do nějaké subkultury, změnil se od té doby Tvůj postoj k užívání alkoholu a drog? (pokud nepatříš, nevyplňuj)

Ano/Ne

Pokud jsi odpověděl(a) ano, jak?

.....

12. Jak by si popsal(a) svůj styl oblékání? (vyber pouze jednu odpověď)

- a) Běžný, oblékám se jako většina mých vrstevníků
- b) Výstřední, nosím jen to, co se líbí mně, nemám společný styl s nikým jiným
- c) Můj styl oblékání mě spojuje s určitou skupinou lidí (např. punkáči, hiphopery, skinheady nebo jinou skupinou)

13. Pokud patříš k nějaké subkultuře, ovlivnilo a ovlivňuje to nějak Tvůj styl, oblékání, vzhled, účes..? (můžeš zatrhnout i více odpovědí), (pokud nepatříš, nevyplňuj)

- a) Nijak, jsem stále stejný(á)
- b) Ano, mám jiný styl oblékání
- c) Jiný účes
- d) Jiný make-up
- e) Mám piercing, tetování, jiné tělesné modifikace (úpravy)

14. Jak na Tvoji image (oblekání, líčení) reaguje tvé okolí (rodiče, učitelé..)? (vyber pouze jednu odpověď)

- a) Líbí se jim, uznávají můj styl
- b) Nelíbí se jim, chtěli by, abych vypadal(a) jinak
- c) Nijak na něj nereagují, berou mne takového/takovou jaký(á) jsem
- d) Reakce jsou různé, bez výrazně odmítavého postoje

15. Označil(a) by ses za fanouška nějakého hudebního stylu?

Ano/Ne

Jakého?.....

16. Jak nejčastěji trávíš svůj volný čas? (vyber pouze jednu odpověď)

- a) S partou kamarádů venku, v kavárně, hospodě, klubu
- b) Sportem
- c) Věnuji se nějaké umělecké činnosti (tanec, divadlo, výtvarné umění)
- d) U počítače komunikací s kamarády, hraním her s kamarády po síti
- e) U počítače studiem, sledováním videí, vyhledáváním informací, hraním her o samotě
- f) Sledováním televize
- g) Četbou knih, časopisů
- h) Jinak, jak?.....

17. Jaké tvrzení se k tobě nejlépe hodí? (vyber pouze jednu odpověď)

- a) Jsem samotář, nejraději trávím čas sám
- b) Mám jednoho nebo pár dobrých přátel
- c) Patřím do party lidí, kamarádů. Spojuje nás nějaký společný zájem (hudba, politika,..)

18. Přiřad' k sobě projevy subkultury se subkulturou, ke které si myslíš, že náleží:

- 1) Straight-edge
- 2) Neohippies
- 3) Punk
- 4) Emo
- 5) Skinheads

6) Hooligans

7) Hackeři

8) Goths (Gotic)

a) Účes „čiro“, okované bundy a pásky, zavírací špendlíky, nášivky, pogo, kritický postoj ke společnosti.

b) Účes na patku, tmavé líčení, tmavé oblečení, melancholie, depresivní nálada, temně romantické smýšlení o světě.

c) Krátký sestřih, těžké boty, košile, kšandy, feathercut, odpor k drogám, bratrství, násilí, Oi!.

d) Život v kyberprostoru, obcházení technologií počítačové bezpečnosti, snaha o anonymitu vlastní osoby, maximální využívání dostupných moderních technologií.

e) Odmítání drog, alkoholu a promiskuity, preference vegetariánství či veganství, snaha o čistý a střízlivý přístup ke světu, vnitřní disciplína, pozitivní myšlení.

f) Výrazné černé oblečení a líčení, záliba v temných místech, hřbitovy, literatura s hororovou tematikou, inspirace gotikou.

g) Batikované oblečení, orient, doplňky z korálek a přírodnin, dlouhé vlasy/dready/copánky, kladný vztah k přírodě, svoboda, mír, láska.

h) Sportovní oblečení, násilí, vandalismus, příslušnost ke klubu, „třetí poločas“.

Teddy Boys

Proper English: They Teddy Boy Suit and Its Tiny Revolution. *Proper English: They Teddy Boy Suit and Its Tiny Revolution* [online]. 2012 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://www.vol1brooklyn.com/2012/09/12/proper-english-the-teddy-boy-suit-and-its-tiny-revolution/>

Mods

Mod Fashion. *Mod Fashions* [online]. 2012 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: http://www.infobarrel.com/Mod_Fashions

Skinheads

Stomper 98 Interview (01.09.2012). *Stomper 98 Interview (01.09.2012)* [online]. 2012 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://crazyunited.de/stomper-98-interview-01-09-2012/>

Skinheads – The 1960's Subculture, Pop Culture and Counter Culture. *Ure, Pop Culture and Counter Culture* [online]. 2013 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://handinglove.co.uk/skinheads-the-1960s-subculture-pop-culture-and-counter-culture/>

Hooligans

3:0 für Austria, was sonst?. *3:0 für Austria, was sonst?* [online]. 2011 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://www.kleinezeitung.at/sport/fussball/2749219/letzte-wiener-derby-kannten.story>

Punk

1 Punk. - National Geographic Nederland. *1 Punk. - National Geographic Nederland* [online]. 2011 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://www.nationalgeographic.nl/fotografie/foto/1-punk>

Periferia: Hardcore Punk Webzine. *Periferia: Hardcore Punk Webzine* [online]. 2009 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://www.periferia.cz/rozhovory/devotchkas-7/>

Hippies

Cultura Hippie: Rebelion juvenil de los Años 60's. *Cultura Hippie* [online]. 2013 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://cpouget.wordpress.com/category/cultura-hippie/>

Hip-hop, Skate, Graffiti

HIP HOP STYL. *HIP HOP STYL* [online]. 2012 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://welcometo-my-life.webnode.cz/news/hip-hop-styl/>

Skate Style #10, 2008. *Skate Style #10, 2008* [online]. 2008 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://www.stadium.se/trend/sport-style/skate-style-10-2008>

GRAFFITI SPRAYER. *GRAFFITI SPRAYER* [online]. 2012 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://www.mrwallpaper.com/graffiti-sprayer-wallpaper/>

Queer/LGBT

Oblékáme uniformy, píšeme mytologie, obydľujeme město. *Oblékáme uniformy, píšeme mytologie, obydľujeme město* [online]. 2011 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/kultura/umeni/clanek.phtml?id=723396>

Otaku/Cosplay

Otaku Journalists. *Otaku Links: a farewell to JManga, and are anime fans misunderstood?* [online]. 2013 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: <http://otakujournalist.com/>

Emo

IDnes. *Jak vypadají pražští emo, gothici nebo motorkáři? Odpoví kniha Kmeny* [online]. 2011 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z: http://kultura.idnes.cz/jak-vypadaji-prazsti-emo-gothici-nebo-motorkari-odpovi-kniha-kmeny-1f1-literatura.aspx?c=A111021_110942_literatura_ob